I. L. Caragiale

SCHIŢE

Vol. 1

D-L GOE...

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mam'mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai.

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor. Destul că foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că, dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o ia de dimineaţă. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte impacient şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:

Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripţia pe pamblică: le Formidable, şi sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Miţa, că „aşa ţin bărbaţii biletul".

— Vezi ce bine-i şade lui – zice mam'mare – cu costumul de

I. L. Caragiale

SCHIŢE

Vol. 1

D-L GOE...

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mam'mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai.

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor. Destul că foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că, dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o ia de dimineaţă. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte impacient şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:

Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripţia pe pamblică: le Formidable, şi sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Miţa, că „aşa ţin bărbaţii biletul”.

— Vezi ce bine-i şade lui – zice mam'mare – cu costumul de marinel?

— Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinel?

— Da cum?
— Marinal…
— Ei! ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit întâi moda asta la copii – mariner.
— Vezi, că sunteţi proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel…
— Da cum, procopsitule? întreabă tanti Miţa cu un zâmbet simpatic.
— Mariner…
— Apoi de! n-a învăţat toată lumea carte ca d-ta! zice mam' mare, şi iar sărută pe nepoţel şi iar îi potriveşte pălăria de mariner.
Dar nu e vreme de discuţii filologice: soseşte trenul – şi nu stă mult. Trenul este plin… Dar cu multă bunăvoinţă din partea unor tineri politicoşi, cari merg până la o staţie apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat… Mam' mare îşi face cruce, apoi aprinde o ţigară… Goe nu vrea să intre în cupeu; vrea să şadă în coridorul vagonului cu bărbaţii.
— Nu!… nu e voie să scoţi capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d. Goe, şi-l trage puţin înapoi.
— Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.
Şi după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mânile de vergeaua de alamă şi scoate iar capul. Dar n-apucă să răspunză ceva urâtul, şi mititelul îşi retrage îngrozit capul gol înăuntru şi-ncepe să zbiere.
— Mamiţoo! mam' maree! tantii!
— Ce e? Ce e? sar cocoanele.
— Să oprească! zbiară şi mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! să oprească!!!
Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la staţia din urmă.
— Biletele, domnilor!
Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând d-lui conductor de ce nu poate şi Goe să facă acelaşi lucru:

fiindcă biletul era în pamblica pălăriei, şi, daca a zburat pălăria, fireşte c-a zburat cu pamblică şi cu bilet cu tot. Dar avea bilet...

— Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Miţa. Conductorul însă nu înţelege, pretinde bilet; daca nu, la staţia apropiată, trebuie să-l dea jos pe d. Goe. Aşa scrie regulamentul: daca un pasager n-are bilet şi nu declară că n-are bilet, i se ia o amendă de 7 lei şi 50 de bani, şi-l dă jos din tren la orice staţie.

— Dar noi n-am declaratără? strigă mamiţa.

— Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam' mare.

— De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

— Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Miţa urâtului...

— Uite ce e, cucoană – zice conductorul – trebuie să plătiţi un bilet...

— Să mai plătim? n-am plătitără o dată?

— Şi pe dasupra un leu şi 25 de bani.

— Şi pe dasupra...?

— Vezi, daca nu te-astâmperi? zice mamiţa, şi-l zguduie pe Goe de mână.

— Ce faci, soro? Eşti nebună? nu ştii ce simţitor e? zice mam'mare.

Şi, apucându-l de mâna cealaltă, îl smuceşte de la mamiţa lui, tocmai când trenul, clănţănind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lu' mam' mare într-un sens, combinată cu clătinătura vagonului în alt sens, rezultă că Goe îşi pierde un moment centrul de gravitate şi se reazimă în nas de clanţa uşii de la cupeu. Goe începe să urle... în sfârşit, n-au ce să facă. Trebuie să se hotărască a plăti biletul, pe care are să-l taie conductorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie!... Ce-o să facă d. Goe la Bucureşti cu capul gol? şi toate prăvăliile închise!... s-ar întreba oricine, care nu ştie câtă grije are mam’ mare şi câtă prevedere.

Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Daca se întâmplă să plouă, ori răcoare? Şi mam' mare scoate din săculeţul ei un beret tot din uniforma canonierii le Formidable.

— Te mai doare nasul, puişorule? întreabă mam' mare.

— Nu… răspunde Goe.

— Să moară mam’ mare?

— Să moară!

— Ad', să-l pupe mam' mare, că trece!

Şi-l pupă în vârful nasului; apoi, aşezându-i frumos beretul:

— Parcă-i şade mai bine cu bereul!… zice mam' mare scuipându-l să nu-l deoache, apoi îl sărută dulce.

— Cu ce nu-i şade lui bine? adaogă tanti Miţa, şi-l scuipă şi dumneaei şi-l sărută.

— Lasă-l încolo! că prea e nu ştiu cum!… Auzi d-ta! pălărie nouă şi biletul! zice mamiţa, prefăcându-se foarte supărată.

— Să fie el sănătos, să poarte mai bună! zice mam' mare. Dar mămiţa adaogă:

— Da pe mamiţica n-o pupi?

— Pe tine nu vreau! zice Goe cu humor.

— Aşa? zice mamiţa. Lasă!… şi-şi acopere ochii cu mâinile şi se face că plânge.

— Las' că ştiu eu că te prefaci! zice Goe.

— Ţi-ai găsit pe cine să-nşeli! zice mam' mare. Mamiţa începe să râză; scoate din săculeţ ceva şi zice:

— Cine mă pupă… uite!… ciucalată!

Mamiţa pupă pe Goe, Goe pe mamiţa şi, luând bucata de ciucalată, iese iar în coridor.

— Puişorule, nu mai scoate capul pe fereastră!… E lucru mare, cât e de deştept! zice mam' mare.

— E ceva de speriat, parol! adaogă tanti Miţa.

Pe când Goe îşi mănâncă afară ciucalata, cocoanele se dau în vorbă de una, de altă… Trenul aleargă acuma de spre Crivina către Periş.

— Ia mai vezi ce face băiatul afară, mamiţo! zice mamiţa către mam' mare.

Mam' mare se ridică bătrâneşte şi se duce în coridor:

— Goe! puişorule! Goe! Goe!

Goe nicăieri.

— Vai de mine! ţipă cucoana, nu-i băiatul! Unde e băiatul!... s-a prăpădit băiatul!

Şi toate cucoanele sar...

— A căzut din tren băiatul! Ţaţo, mor!

Dar deodată, cu tot zgomotul trenului, se aud bubuituri în uşa compartimentului unde nu intră decât o persoană.

— Goe! maică! acolo eşti?

— Da!

— Aide! zice mam'mare, ieşi odată! ne-ai speriat.

— Nu pot! zbiară Goe dinăuntru.

— De ce?... te doare la inimă?

— Nu! nu pot...

— E încuiat! zice mam' mare, vrând să deschidă pe dinafară.

— Nu pot deschide! zbiară Goe desperat.

— Vai de mine! îi vine rău băiatului înăuntru! în sfârşit, iacată conductorul cu biletul: primeşte paralele şi liberează pe captiv, pe care toate trei cocoanele îl sărută dulce, ca şi cum l-ar revedea după o îndelungată absenţă. Şi mam' mare se hotărăşte să stea în coridor, pe un geamantan străin, să păzească pe Goe, să nu se mai întâmple ceva puişorului. Puişorul vede o linie de metal în colţul coridorului, care are la capătul de sus o maşină cu mâner. Se suie-n picioare pe geamantan, pune mâna pe mânerul maşinii şi începe să-l tragă.

— Şezi binişor, puişorule! să nu strici ceva! zice mam' mare.

Trenul îşi urmează drumul de la Periş către Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un şuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte,

şi trenul se opreşte pe loc, producând o zguduitură puternică.

„Ce e? ce e…?” Toţi pasagerii sar înspăimântaţi la ferestre, la uşi, pe scari…

— Goe! puişorule! Goe! strigă tanti Miţa şi se repede afară din compartiment.

Goe este în coridor… De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se ştie din ce vagon, a tras semnalul de alarmă. Din ce vagon?… Asta e uşor de constatat; manivela semnalului nu se poate trage decât rupându-se aţa înnodată şi cu nodul plumbuit. Personalul trenului umblă forfota, examinând roatele tamponate cu toată presiunea, aşa de tamponate că-i trebuie vreo zece minute mecanicului să-şi încarce iar pompa de aer comprimat şi să poată urni trenul din loc. În toată vremea asta, conductorii şi şeful trenului aleargă din vagon în vagon şi cercetează aparatele semnalelor de alarmă.

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă aţa plumbuită şi răsturnată manivela? Ciudat! tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria marinerului! Cine? cine a tras manivela? Mam' mare doarme în fundul cupeului cu puişorul în braţe. Nu se poate şti cine a tras manivela.

Trenul se porneşte în sfârşit, şi ajunge în Bucureşti cu o întârziere de câteva minute. Toată lumea coboară. Mam' mare aşază frumuşel beretul lui Goe, îl scuipă pe puişor să nu-l deoache, îl întreabă dacă-l mai doare nasul şi-l sărută dulce.

Apoi cocoanele se suie cu puişorul în trăsură şi pornesc în oraş:

— La bulivar, birjar! La bulivar…!

BÙBICO.

Nouă ceasuri şi nouă minute… Peste şase minute pleacă trenul. Un minut încă şi se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon… Trec de colo până colo prin coridor, să 5 văz în care compartiment

aş găsi un loc mai comod… Aci. 0 damă singură, şi fumează, atît mai bine! Intru şi salut, când auz o mârâitură şi văz apărând dintr-un paneraş de lângă cocoana capul unui căţel lăţos, plin de funde de panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în iatacul stăpânii-si.

— Bùbico! zice cocoana… şezi mumos, mamă!

„Norocul meu – gândesc eu – să trăiesc bine!… Lua-te-ar dracul de javră!”

Bùbico se linişteşte puţin; nu mai latră; îşi retrage capul în paneraş, unde i-l acopere iar cocoana cu un tărtănaş de lână roşie; dar tot mârâie înfundat… Eu, foarte plictisit, mă lungesc pe canapeaua din faţa cocoanii şi-nchiz ochii. Trenul a pornit… Prin coridor umblă pasajeri şi vorbesc. Bùbico mârâie arţăgos.

— Biletele, domnilor! zice conductorul, intrând cu zgomot în compartimentul nostru.

Acum Bùbico scoate capul foarte sus şi, vrând să sară afară de la locul lui, începe să latre şi mai grozav ca adineaori. Eu întind biletul meu conductorului care mi-l perforează. Conductorul face un pas către cocoana, care-şi caută biletul ei în săculeţul de mână, pe când Bùbico latră şi chelălăie desperat, smucindu-se să iasă din paner.

— Bùbico! zice cocoana, şezi mumos, mamiţo!

Şi-ntinde biletul. Când mâna conductorului s-a atins de mâna cocoanei, Bùbico parc-a-nnebunit. Dar conductorul şi-a terminat treaba şi iese. Cocoana îşi înveleşte favoritul mângâindu-l „mumos”; eu mă lungesc la loc închizînd ochii, pe când Bùbico mârâie înfundat ca tunetul care se tot depărtează după trecerea unei grozave furtuni. Acum nu se mai aude de loc. Dar auz hârşiitul unui chibrit: cocoana îşi aprinde o ţigaretă… încă nu mi-e somn. De ce n-aş aprinde şi eu una? A! de degrabă să nu pierz trenul, am uitat să-mi iau chibrituri. Dar nu face nimic… S-o rog pe mamiţa lui Bùbico… Scot o ţigaretă, mă ridic şi dau să m-apropiu de cocoana. Dar n-apuc să fac bine o mişcare, şi Bùbico scoate

capul lătrându-mă mai furios decât pe conductor; latră şi chelălăie şi tuşeşte şi…

— Bùbico – zice cocoana – şezi mumos, mamiţico!

„Lovi-te-ar jigodia, potaia dracului!” zic în gândul meu. N-am văzut de când sunt o javră mai antipatică şi mai scârboasă… Daca aş putea, i-aş rupe gâtul.

În zbieretele desperate ale lui Bùbico, mamiţica îmi dă s-aprind. Îi mulţumesc şi m-aşez în locul cel mai depărtat din compartiment, de teamă că n-am să mai pot rezista pornirii şi am să-i trag la cap când şi l-o mai scoate din paner.

— Frumuşel căţel aveţi, zic eu cocoanii, după câteva momente de tăcere; da rău!

— Aş! nu e rău, zice cocoana; până se-nvaţă cu omul; dar nu ştiţi ce cuminte şi fidel este, şi deştept! Ei bine! e ca un om, frate! doar că nu vorbeşte…

Apoi către paner, cu multă dragoste:

— Unde-i Bùbico?… Nu e Bùbico!…

Din paner se aude un miorlăit sentimental.

— Să-i dea mama băieţelului zăhărel?… Bùbico! Bùbi!

Băieţelul scoate capul cu panglicuţe… Mamiţa-l degajează din ţoalele în cari dospeşte-nfăşurat şi-l scoate afară. Bùbico se uită la mine şi mârâie-n surdină. Eu, apucat de groază la ideea că nenorocitul ar încerca să mă provoace, zic cocoanei:

— Madam! pentru Dumnezeu, ţineţi-l să nu se dea la mine! eu sunt nevricos, şi nu ştiu ce-aş fi în stare… de frică…

Dar cocoana, luând în braţe pe favorit şi mângâindu-l cu toată duioşia:

— Vai de mine! cum crezi d-ta?… Noi suntem băieţi cuminţi şi binecrescuţi… Noi nu suntem mojici ca Bismarck…

— Ha? zic eu.

— Bismarck al ofiţerului Papadopolinii.

Dându-mi această explicaţie, cocoana scoate din săculeţul de mână o bucăţică de zahar:

— Cui i place zăhărelul…?

Bùbico (făcând pe bancă sluj frumos, cu toată cletinătura vagonului): Ham!

— Să-i dea mamiţica băiatului zăhărel?

Bùbico: Ham! ham!

Şi apucă bucăţica de zahăr şi-ncepe s-o ronţăie… Cocoana scoate din alt săculeţ o sticlă cu lapte, din care toarnă într-un pahar; apoi:

— Cui i place lăptic?

Bùbico (lingându-se pe bot): Ham!

Să-i dea mamiţica lăptic băiatului?

Bùbico (impacient): Ham! ham!

„Ah! suspin eu în adânc; lua-te-ar hengherul, Bùbico!”

Dar cocoana apropie paharul aplecat de botul favoritului, care-ncepe să lăpăie, şi lăpăie, şi lăpăie, până când un pasajer se arată la uşa compartimentului nostru, uitându-se-năuntru. Bùbico se opreşte din lăpăit şi se porneşte să latre ca o fiară, cu ochii holbaţi şi muşcând în sec şi clanţănind din dinţi, şi tuşind şi…

„Vedea-te-aş la Babeş, jigăraie îndrăcită!” gândesc eu, şi prin mintea mea încep să treacă fel de fel de idei, care de care mai crudă şi mai infamă.

Pasajerul s-a retras de la geam. Bùbico s-a potolit. Cocoana toarnă iar lapte-n pahar şi bea şi dumneei. Eu simţ cum mă năvălesc, din ce în ce mai irezistibile, ideile negre.

— À propos – zic eu – madam, vorbeaţi adineaori de Bismarck… al…

— Al ofiţerului Papadopolinii…

— Ei! Ce e Bismarck?

— Un dulău de curte… Era să mi-l omoare pe Bùbico… Papadopolina are o căţeluşă, Zambilica, foarte frumuşică! şade alături de mine; suntem prietene; şi dumnealui (arată pe Bùbico), curte teribilă! (Cătră Bùbico:) Craiule!… (Cătră mine:) Mizerabila de servitoare, o dobitoacă! i-am spus, când l-a dus afară de dimineaţă – că nu ştii ce curat e! – zic: „Bagă de seamă să nu scape, să se ducă iar la Papadopolina, că-l rupe Bismarck…” dulăul ofiţerului, care

şade cu chirie la ea. (Tuşeşte cu mult înţeles.) Eu nu ştiu ce făceam pân casă, când auz afară chelălăituri şi ţipete… Strig: „Bùbico! Bùbico! unde e băiatul?!” Alerg… Mi-l aducea dobitoaca pe braţe; d-abia-l scoseseră ea şi Papadopolina şi soldatul ofiţerului din gura dulăului. Ce să-l vezi?… tăvălit, leşinat şi moale ca o cârpă. Zic: „Vai de mine! moare băiatul! Stropeşte-l cu apă! dă-i cu odicolon la nas!… Ce-am pătimit, numai eu ştiu… Două săptămâni a zăcut… Am adus şi doftor. Da-n sfârşit, slava domnului! a scăpat… (Către Bùbico:) Mai merge la Zambilica băiatul?

Bùbico: Ham!

— Să te mănânce Bismarck… craiule!

— Ham! ham!

Şi sare de pe bancă jos în vagon şi apucă spre mine.

— Cocoană! strig eu, ridicându-mi picioarele; eu sunt nevricos, să nu se dea la mine, că…

— Nu, frate! zice cocoana, nu vezi că vrea să se-mprietinească? Aşa e el: numaidecât simte pe cine-l iubeşte…

— A! zic eu, având o inspiraţie infernală; a! simte pe cine-l iubeşte… vrea să ne-prietenim?… Bravo!

Şi pe când căţelul se apropie să mă miroasă, iau un pacheţel de bonboane, pe cari le duc în provincie la un prietin; îl deschid, scot un bonbon şi, întinzându-l în jos, cu multă blândeţe:

Cuţu, cuţu! Bùbico băiatul! Bubi!

Bùbico, dând din coadă, se apropie mai întâi cu oarecare sfială şi îndoinţă, apoi, încurajat de blândeţea mea, apucă frumos bonbonul şi-ncepe să-l clefăie.

— Vezi că v-aţi împrietinit! zice cocoana cu multă satisfacţie de această apropiere.

Apoi îmi spune genealogia favoritului… Bùbico este copilul lui Garson şi al Gigichii, care era soră cu Zambilica a Papadopolinii, ceea ce, care va să zică, însemnează că Zambilica este mătuşa lui Bùbico după mamă… În timp ce cocoana-mi povesteşte, eu, înfrânându-mi aversiunea şi

dezgustul în favoarea unui scop înalt, întrebuinţez cele mai înjositoare mijloace spre a intra în bunele graţii ale nepotului Zambilichii. Şi-n adevăr, Bùbico se tot apropie de mine, până se lasă să-l iau m braţe. Simţ că mi se bate inima de teamă ca nu cumva, printr-o mişcare, ori privire, să trădez un plan mare ce l-am croit în adâncul conştiinţei mele. Cocoana nu se poate mira îndestul de prietenia ce-mi arată Bùbico, pe când eu cultiv cu stăruinţă această prietenie atît de scumpă mie, prin mângâieri şi bonboane.

— Ei vezi! cum v-aţi împrietenit… Ce e, Bùbico? ce e, mamă? iubeşti pe domnul? da?

Şi Bùbico răspunde, gudurându-se-n braţele mele:

— Ham!

Aşa? ai trădat-o care va să zică pe mamiţica?… craiule!

Bùbico: Ham! ham!

— Trebuie să fii om bun! Nu trage el la fitecine…

— Fireşte, coconiţă; simte cânele; are instinct.

Când zic acestea, iată că trenul se opreşte în Crivina. Pe peron se aud lătrături şi ceartă de câni. Bùbico dă să se smucească din braţele mele; eu îl ţiu bine; el începe să latre îndârjit cătră fereastra vagonului. Trenul porneşte iar, şi Bùbico, întorcând capul către partea de unde s-aude depărtându-se cearta semenilor lui, latră mereu; eu îl mângâi, să-l potolesc; el, când nu se mai aude nimic, ridică botul spre tavan şi începe, în braţele mele, să urle… în braţele mele!

„Ah! Bùbico – zic eu în sine-mi, mângâindu-l frumos – de capu-ţi!… vedea-te-aş mănuşi!”

Dar Bùbico urlă mereu.

— Doamnă – zic eu – rău faceţi că-l ţineţi aşa de aproape pe Bùbico şi acoperit aşa în căldură, poate să turbeze… Chiar aşa, aici e prea cald.

Şi zicând acestea, mă scol cu Bùbico-n braţe şi m-apropiu de fereastra vagonului. Pun pe Bùbico binişor jos lângă mamiţa lui, şi cobor geamul, aplecându-mă să respir. Afară, noapte neagră ca şi ideile mele.

— Bine faci! să mai iasă fumul de ţigară, zice cocoana.

Intrăm pe podul Prahovii… Mă-ntorc, iau o bonboană, i-o arăt lui Biibico, care s-apropie de mine bâţâind frumuşel din coadă.

„Pe memoria lui Plutone şi a fidelului său Cerber! zic eu în gând; jur că au minţit acei cari au cântat instinctul cânilor! E o minciună! Nu există!”

Bùbico îmi ia bonboana; îl iau iar în braţe şi mă dau lângă fereastră, ridicându-l în dreptul deschizăturii. Aerul răcoros, trecându-i pe la bot, face mare plăcere lui Bùbico. Scoate limba şi respiră din adânc.

— Să nu-l scapi pe fereastră!… pentru Dumn…

Dar n-apucă mamiţica să rostească-ntreg sfântul nume al creatorului, şi Bùbico dispare ca un porumbel alb în neagra noapte, înapoi spre Bucureşti, zburând – la Zambilica, probabil. Mă-ntorc cu faţa spre cocoana şi, prezentându-i mânile goale, strig exasperat:

— Doamnă!

Un răcnet!… A-nnebunit cocoana!

— Repede, doamnă, semnalul de alarmă!

O duc la semnal şi o-nvăţ cum să-l tragă. Pierdută de durere, execută mişcarea cu o supremă energie. Trenul, stop! pe loc. Cletinătura colosală. Emoţie generală-ntre pasajeri.

— Cine? cine a dat alarma?

— Dumneaei! zic eu către personalul trenului, arătând pe cocoana leşinată.

Trenul se pune din nou în mişcare. La Ploeşti, cocoana s-a deşteptat din leşin; zdrobită de nenorocire, trebuie să răspunză la procesul-verbal ce i se dresează pentru întrebuinţarea semnalului. Pe când, în mijlocul pasajerilor grămădiţi, cocoana se jeleşte, eu m-apropiu de urechea ei şi, c-un rînjet diabolic, îi şoptesc răspicat:

— Cocoană! eu l-am aruncat, mânca-i-ai coada!

Ea leşină iar… Eu trec ca un demon prin mulţime şi dispar în noaptea neagră…

CĂLDURĂ MARE…

Termometrul spune la umbră 33° Celsius… Subt arşiţa soarelui, se opreste o birje, în strada Pacienţei, la numărul 11 bis, către orele trei după-amiaz'. Un domn se dă jos din trăsură şi cu pas moleşit s-apropie de uşa marchizei, unde pune degetul pe butonul soneriei. Sună o dată… nimic; de două, de trei… iar nimic; se razimă în buton cu degetul, pe care nu-l mai ridică… În sfârşit, un fecior vine să deschidă.

În tot ce urmează, persoanele toate păstrează un calm imperturbabil, egal şi plin de dignitate.

D o m n u l: Domnu-i acasă?

Feciorul: Da; dar mi-a poruncit să spui, dacă l-o căuta cineva, c-a plecat la ţară.

D.: Dumneata spune-i c-am venit eu.

F.: Nu pot, domnule.

D.: De ce?

F.: E încuiată odaia.

D.: Bate-i, să deschidă.

F.: Apoi, a luat cheia la dumnealui când a plecat.

D.: Care va să zică, a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Amice, eşti… idiot!

F.: Ba nu, domnule.

D.: Zici că nu-i acasă.

F.: Ba-i acasă, domnule.

D.: Apoi, nu ziseşi c-a plecat?

F.: Nu, domnule, n-a plecat.

D.: Atunci e acasă.

F.: Ba nu, da n-a plecat la ţară, a ieşit aşa.

D.: Unde?

F.: În oraş.

D.: Unde?!

F.: În Bucureşti.

D.: Atunci să-i spui c-am venit eu.

F.: Cum vă cheamă pe dv.?

D.: Ce-ţi pasă?
F.: Ca să-i spui.
D.: Ce să-i spui? de unde ştii ce să-i spui, daca nu ţi-am spus ce să-i spui? Stăi, întâi să-ţi spui; nu te repezi… Să-i spui când s-o-ntoarce că l-a căutat…
F.: Cine?
D.: Eu.
F.: Numele dv…?
D.: Destul atâta! mă cunoaşte dumnealui… suntem prieteni…
F.: Bine, domnule.
D.: Ai înţeles?
F.: Am înţeles.
D.: A!… Spune-i că să ne-ntâlnim negreşit.
F.: Unde?
D.: Ştie dumnealui… Da să vie neapărat.
F.: Când?
D.: Când o putea.
F.: Prea bine.
D.: Ai înţeles?
F.: Am înţeles.
D.: A!… şi dacă vede pe amicul nostru…
F.: Care amic?
D.: Ştie dumnealui!… să-i spuie că nu s-a putut reuşi cu afacerea ştiută nimic, fiincă am vorbit cu persoana… Nu uita!
F.: Se poate să uit?
D.: şi zice că acuma e prea tîrziu, dacă n-a venit la vreme; căci daca venea măcar cu câteva zile înainte, altă vorbă!… poate că s-ar fi putut… Ţine minte!
F.: Ţiu, domnule…
D.: deoarece nu plecase încă mătuşa persoanei care s-a dus pentru ca să dea arvună tutorelui minorilor, şi el nu aflase încă, deoarece nu-i spusese nepotul cocoanei, cu care era afacerea ca şi terminată, dacă mai avea răbdare până luni seara, când trebuie neapărat să se-ntoarcă avocatul,

fiincă s-a dus cu o hotărnicie; dar acuma, cu regret, este imposibil din mai multe punte de vedere, care le ştie dumnealui… Aşa să-i spui.

F.: Bine, domnule.

Domnul pleacă… Feciorul dă să-nchiză… Domnul se-ntoarce.

D.: A!… ştii ce? nu-i spune nimic, fiincă poate nu ţii minte exact persoanele. Trec eu mai bine deseară să-i spui… La câte vine d. Costică seara la masă?

F.: Care d. Costică?

D.: Stăpânu-tău.

F.: Care stăpân, domnule?

D.: Al tău… d. Costică.

F.: Pe stăpânu-meu nu-l cheamă d. Costică; e propitar…

D.: Ei! şi dacă-i propitar?

F.: Îl cheamă d. Popescu.

D.: Şi mai cum?

F.: Cum, mai cum?

D.: Fireşte… Popescu, propitar… bine… şi mai cum?

F.: Nu pot să ştiu.

D.: Nu-l cheamă Costică Popescu?

F.: Nu.

D.: Nu se poate.

F.: Ba da, domnule.

D.: Apoi vezi?

F.: Ce să văz?

D.: Îl cheamă Costică?

F.: Ba, Mitică.

D.: Mitică?… peste poate!… Ce stradă e aici?

F.: Numărul 11 bis…

D.: Nu e vorba de 11 bis.

F.: A zis domnul că nu vrea să puie 13, că e fatal.

D.: N-are-a face 13… Eu te-ntreb de stradă. Ce stradă e asta?

F.: Strada Pacienţii…

D.: Strada Pacienţii?… imposibil!

F.: Nu, domnule, e strada Pacienţii.
D.: Atunci, nu e asta.
F.: Ba-i asta.
D.: Nu.
F.: Ba da.
D.: Eu caut din contra strada Sapienţii, 11 bis, strada Sapienţii, d. Costică Popescu.
F.: Aşa?
D.: Aşa.
F.: Atunci, nu e aici.
D.: Foarte bine.
Domnul pleacă şi merge la birje. Birjarul doarme pe capră. Caii dorm la oişte.
Domnul: Haide, birjar!
B i r j a r u l: Nu slobod… este muştiriu, mo roc…
D.: Care muştiriu?
B.: Nu ştii la mine,… mo roc.
D.: De unde l-ai luat?
B.: Ghe acolò, mo roc.
D.: Apoi, nu sunt eu?
B.: Iè! la domnu este, mo roc.
Domnul suie… Birjarul trage bice… Caii se deşteaptă şi pornesc. Domnul se ridică-n picioare, la ceafa birjarului.
D.: Ascultă-mă; ştii dumneata unde e strada Pacienţii?
B.: Ala nu ştii, mo roc.
O babă trece. Domnul opreşte birja.
D o m n u l: Mă rog, jupâneasă, ştii dumneata unde e strada Pacienţii?
B a b a: Asta e, măiculiţă.
D.: Ei, aş!… Teribil e de ramolită!… Mână-nainte, birjar!
Birja porneşte. Domnul face semn să oprească la o băcănioară în colţ, unde pe prag moţăie la umbră un băiat cu sorţul verde.
Domnul: Tânărule, ce stradă e asta?
Băiatul: Strada Pacienţii…
D.: Eşti un prost!… Înainte, birjar!

Birja merge încă o bucată bună… Un sergent de stradă stă pe o bancă la poarta unei curţi mari. S-a descălţat de cizme, să-şi mai răcorească picioarele. Domnul face semn; birja opreşte.

Domnul: Sergent!

Sergentul: Ordonaţi!

D.: Mă rog, nu ştii dumneata unde e strada Pacienţii?

S.: Chiar asta e.

D.: Imposibil.

S.: Da, domnule, asta e.

D…: la d. Popescu, numărul 11 bis…

S.: Ei, da, mai în sus, pe mâna stângă, nişte case galbene-n curte, cu marchiză…

D.: A!… Atunci feciorul e un stupid!… Mersi!… întoarce, birjar!

LANŢUL SLĂBICIUNILOR.

Am şi eu o slăbiciune, şi eu sunt om! dorinţele graţioasei mele prietene domnişoara Mari Popescu sunt pentru mine porunci, la cari mă supun cu atât mai bucuros cu cât văd că prietena mea nu abuzează niciodată de influenţa nemărginită ce ştie bine că exercită asupră-mi… De astă dată, ce mare lucru-mi cere?

„Stimate amice, Ştiu ce prieten eşti cu profesorul Costică Ionescu şi cât nu e în stare să-ţi refuze o rugăminte. Mă-ndatorezi până-n suflet dacă obţii de la el pentru elevul Mitică Georgescu din clasa IV liceul X… la latină nota 7, fără de care, băiatul, care mi-e rudă de aproape, rămâne şi anul acesta repetent, ceea ce ar fi o mare nenorocire pentru familia lui – o familie dintre cele mai bune – şi pentru mine o mare mâhnire.

Cu cele mai afectuoase salutări, a dumitale bună prietenă, Mari Popescu.”

A! irezistibilă graţie, cum ştii de frumos să porunceşti! Şi ce bine s-a nemerit! Ionescu are şi el o slăbiciune, şi el e om! ţine la mine şi nu e în stare să mă refuze. Repede mă

arunc într-o birje şi alerg la Ionescu, profesorul de latineşte.

— Dragă Costică, viu la tine sigur că n-ai să mă refuzi; ştiu cât pot conta pe amiciţia ta şi nu-mi permit a mă-ndoi un moment că în cazul de faţă fiind vorba, mă-nţelegi, de o chestiune care mă interesează în aşa grad, încât dacă n-aş fi pe deplin convins că tu, care mi-ai dovedit totdeauna, fără să dezminţi niciodată o afecţiune, ce pot zice că la rândul meu… în fine…

— În fine – zice Ionescu – am înţeles… Nu trebuia să mă iei aşa departe. Vii să mă rogi pentru vreo loază de elev de-ai mei.

— Nu e loază, Costică; e un băiat dintr-o familie dintre cele mai bune: mi-e rudă.

— Cine ştie ce leneş, ce dobitoc!

— Nu-i adevărat, dragă Costică; este un băiat prea cumsecade… Să nu mă laşi!… Viu la tine sigur că n-ai să mă refuzi; ştiu cât pot conta pe amiciţia ta şi nu-mi permit a mă-ndoi un moment că în cazul de faţă, fiind vorba, mă-nţelegi, de o chestiune…

Ei, lasă astea! ştii că ţiu la tine; ce mai încap între noi astfel de fraze banale?… Ce notă vrei să-i dau pârlitului tău de protejat?

— 7, dragă Costică…!

— Apoi, dacă n-o fi ştiind nimic animalul!

— Ei, acuma şi tu! zi că nu ştie; parcă el o să fie cel dintâi şi cel de pe urmă care să treacă fără să ştie… Te rog, dragă Costică! dacă rămâne băiatul repetent încă un an, e o nenorocire pentru familia lui – o familie dintre cele mai bune – şi pentru mine o mare mâhnire…

— A! irezistibilă milogeală prietenească! zice Costică; ce bine ştii tu să porunceşti! Aide! să-ţi fac hatârul şi de data asta… să-i dau nepricopsitului 7.

— Merci, dragă Costică, mare pomană-ţi faci!

— Cum îl cheamă?

Eu caut repede-n buzunare scrisoarea d-rei Mari Popescu. Nu e… Zic lui Costică:

— Un moment…!

Şi ies ca din puşcă, sar în birjă şi alerg acasă… Acasă, scrisorica nicăieri… Fuga la d-ra Popescu.

— Prea-graţioasa mea prietenă, lucrul merge bine; am obţinut de la profesor nota dorită; decât, acuma am nevoie să ştiu numele protejatului matale… Cum îl cheamă pe tânărul?

— Ţi-am scris numele în scrisoarea mea.

— Da, dar scrisoarea dumitale am rătăcit-o acasă printre alte hârtii, şi lucru este urgent: ca să nu pierd vremea căutând-o, am venit la d-ta… Cum îl cheamă?

— Zău, nu mai ţiu minte, zice drăgălaşa mea amică; pentru că, drept să-ţi spun, madam Preotescu, o bună prietină a mea, la care ţiu foarte mult – nu sunt în stare să-i refuz nimica – m-a rugat să-ţi scriu, că ştie că ţii foarte mult la mine şi nu mă refuzi niciodată, şi eşti prieten cu d. profesor Costică Ionescu, care ţine foarte mult la d-ta şi nu e-n stare să-ţi refuze nimic.

— Atunci, ce e de făcut? zic.

— Du-te d-ta la madam Preotescu şi întreab-o cum îl cheamă pe băiatul pe care mi l-a recomandat ca să ţi-l recomand d-tale.

— Sărut mănuşiţele.

Şi alerg la Preotească… Zic:

— Madam Preotescu, uite la ce am venit să vă deranjez: aţi recomandat amicei mele d-rei Mari Popescu pe un tânăr, să mi-l recomande mie, să-l recomand amicului meu Costică Ionescu, profesorul…

— Da.

— Ei! cum îl cheamă?

— Nu ţi-a scris Mari?

— Ba da, dar am rătăcit scrisoarea, şi d-ra Popescu a uitat cum îl cheamă şi m-a trimis să-mi spuneţi dv.

— Eu… drept să-ţi spun… nu mai mi-aduc aminte, pentru că i-am avut numele pe o însemnărică, pe care am lăsat-o la Mari; dar putem afla de la Diaconeasca – şade aci aproape – ea m-a rugat, că ştie cât ţine Mari la mine şi d-ta nu refuzi nimic lui Mari şi d. Costică Ionescu profesorul pe d-ta nu te refuză niciodată.

— Atunci – zic – cum facem?

— Stăi niţel, să trimiţ să cheme pe Diaconeasca; este aci alături.

N-aştept mult. Madam Diaconescu vine. Dar, fatalitate! şi dumneaei se află în aceeaşi necunoştinţă despre numele junelui nostru protejat: însemnărica i-a dat-o amicei sale madam Preotescu.

— Ce-i de făcut?

— Aleargă la Iconomeasca!

Alerg la Iconomeasca… De acolo, la Sachelăreasca… Pe urmă la Piscupeasca… în sfârşit, am dat de izvor… Tânărul este nepoţelul lu' madam Piscupescu, băiatul surioarei dumneaei, al lu' madam Dăscălescu: Mitică Dăscălescu.

Nimic nu refuzăm – madam Piscupescu lu' madam Dăscălescu, madam Sachelarescu lu' madam Piscupescu, madam Iconomescu lu' madam Sachelarescu, madam Diaconescu lu' madam Iconomescu, madam Preotescu lu' madam Diaconescu, d-ra Popescu lu' madam Preotescu, eu d-rii Popescu, şi mie amicul Costică Ionescu… Alerg la Costică Ionescu.

— Dragă Costică, să nu mă laşi… Viu la tine sigur că n-ai să mă refuzi, ştiu cât pot conta pe amiciţia ta şi nu-mi permit a mă-ndoi un moment…

— Lasă, omule, fleacurile…

— Să-i dai nota 7, cum mi-ai promis…

— Cui, frate?

— Lui Mitică Dăscălescu.

— Mitică Dăscălescu!… Nu ţiu minte să am vreun şcolar cu aşa nume.

— Nu se poate!

— Să vedem…

Şi se uită în cataloage.

— Nu; n-am nici unul Mitică Dăscălescu, în cursul inferior; ai făcut confuzie; trebuie să fie în cursul superior.

Alerg… de astă dată drept la madam Piscupescu.

— Madam Piscupescu, de ce clasă dă examen nepoţelul matale?

— De clasa VI.

A! zic eu… Bine.

Şi dau fuga-napoi la Ionescu; zic:

— E în clasa VI Mitică Dăscălescu al meu.

— Atunci nu e la mine, e la Georgescu; îl cunoşti pe Georgescu?

— Nu. Tu nu-l cunoşti? ţi-e coleg.

— Ba da, ţine foarte mult la mine, nu e-n stare să-mi refuze nimic.

— Atunci – zic eu – mă rog ţie, nu mă lăsa!… ştiu că pot conta pe amiciţia ta şi nu-mi permit…

— Iar?… eşti cu birja… hai de mă du degrabă la Georgescu.

— Haide.

Ajungem… Aştept în birje pe Ionescu. Peste câteva momente iacătă-l.

— Ai avut mare noroc c-am venit tocmai la pont; daca mai întârziam un sfert de ceas, până la două, mergea cu cataloagele la şcoală şi trecea notele în matriculă: protejatul tău avea un 3.

— Şi acum?

— Are 7.

Uite-te – am gândit eu – ce va să zică o întârziere de câteva minute; cum poate nenoroci pe un tânăr! Rămânea Mitică Dăscălescu iar repetent, cu toate că ţine la el atâta mamiţă-sa Dăscăleasca, la care ţine Piscupeasca, la care ţine Sachelăreasca, la care ţine Iconomeasca, la care ţine Diaconeasca, la care ţine Preoteasca, la care ţine mult graţioasa Popeasca, la care ţiu foarte mult eu, la care…

VIZITĂ…

M-am dus la sf. lon să fac o vizită doamnei Maria Popescu, o veche prietină, ca s-o felicit pentru onomastica unicului său fiu, Ionel Popescu, un copilaş foarte drăguţ de vreo opt anişori. N-am voit să merg cu mâna goală şi i-am dus băieţelului o minge foarte mare de cauciuc şi foarte elastică. Atenţiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele şi mai ales copilului, pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roşiori în uniformă de mare ţinută. După formalităţile de rigoare, am început să convorbim despre vreme, despre sorţii agriculturii – d. Popescu tatăl este mare agricultor – despre criză ş.cl. Am observat doamnei Popescu că în anul acesta nu se prea vede la plimbare, la teatru, la petreceri… Doamna mi-a răspuns că de la o vreme i se urăşte chiar unei femei cu petrecerile, mai ales când are copii.

— Să-ţi spun drept, cît era Ionel mititel, mai mergea; acu, de când s-a făcut băiat mare, trebuie să mă ocup eu de el; trebuie să-i fac educaţia. Şi nu ştiţi dv. bărbaţii cât timp îi ia unei femei educaţia unui copil, mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educaţie!

Pe când doamna Popescu-mi expune părerile ei sănătoase în privinţa educaţiei copiilor, auzim dintr-o odaie de alături o voce răguşită de femeie bătrână:

— Uite, coniţă, Ionel nu s-astâmpără!

— Ionel! strigă madam Popescu; Ionel! vin' la mama!

Apoi, către mine încet:

— Nu ştii ce ştrengar se face… şi deştept…

Dar vocea de dincolo adaogă:

— Coniţă! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne maşina!… Astâmpără-te, că te arzi!

— Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!

— Sări, coniţă! varsă spirtul! s-aprinde!

— Ionel! strigă iar mama, şi se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe uşe, apare micul maior de roşiori cu sabia scoasă şi-i opreşte trecerea, luând o

poză foarte marţială. Mama ia pe maiorul în braţe şi-l sărută…

— Nu ţi-am spus să nu te mai apropii de maşină când face cafea, că daca te-aprinzi, moare mama? Vrei să moară mama?

— Dar – întrerup eu – pentru cine aţi poruncit cafea, madam Popescu?

— Pentru dumneata.

— Da de ce vă mai supăraţi?

— Da ce supărare!

Madam Popescu mai sărută o dată dulce pe maioraşul, îl scuipă, să nu-l deoache, şi-l lasă jos. El a pus sabia în teacă, salută milităreşte şi merge într-un colţ al salonului unde, pe două mese, pe canapea, pe foteluri şi pe jos, stau grămădite fel de fel de jucării. Dintre toate, maiorul alege o trâmbiţă şi o tobă. Atârnă toba de gât, suie pe un superb cal vânăt rotat, pune trâmbiţa la gură şi, legănându-se călare, începe să bată toba cu o mână şi să sufle-n trâmbiţă. Madam Popescu îmi spune ceva; eu n-aud nimica. Îi răspund totuşi că nu cred să mai ţie mult gerul aşa de aspru; ea n-aude nimica.

— Ionel! Ionel! Ionel! Du-te dincolo, mamă; spargi urechile dumnealui! Nu e frumos, când sunt musafiri!

Iar eu, profitând de un moment când trâmbiţa şi toba tac, adaog:

— Şi pe urmă, d-ta eşti roşior, în cavalerie.

— Maior! strigă mândrul militar.

— Tocmai! zic eu. La cavalerie nu e tobă; şi maiorul nu cântă cu trâmbiţa; cu trâmbiţa cântă numai gradele inferioare; maiorul comandă şi merge-n fruntea soldaţilor cu sabia scoasă.

Explicaţia mea prinde bine. Maiorul descalică, scoate de după gât toba, pe care o trânteşte cât colo; asemenea şi trâmbiţa. Apoi începe să comande:

— Înainte! marş!

Şi cu sabia scoasă, începe să atace straşnic tot ce-ntâlneşte-n cale. În momentul acesta, jupâneasa cea răguşită intră cu tava aducând dulceaţă şi cafele. Cum o vede, maiorul se opreşte o clipă, ca şi cum ar vrea să se reculeagă fiind surprins de inamic. Clipa însă de reculegere trece ca o clipă, şi maiorul, dând un răcnet suprem de asalt, se repede asupra inamicului. Inamicul dă un ţipăt de desperare.

Ţine-l, coniţă, că mă dă jos cu tava!

Madam Popescu se repede să taie drumul maiorului, care, în furia atacului, nu mai vede nimic înaintea lui. Jupâneasa este salvată; dar madam Popescu, deoarece a avut imprudenţa să iasă din neutralitate şi să intervie în război, primeşte în obraz, dedesubtul ochiului drept, o puternică lovitură de spadă.

— Vezi? vezi, dacă faci nebunii? era să-mi scoţi ochiul… Ţi-ar fi plăcut să mă omori? Sărută-mă, să-mi treacă şi să te iert!

Maiorul sare de gâtul mamei şi o sărută… Mamei îi trece; iar eu, după ce am luat dulceaţa, mă pregătesc să sorb din cafea…

— Nu vă supără fumul de tutun? întreb eu pe madam Popescu.

— Vai de mine! la noi se fumează… Bărbatu-meu fumează… şi… dumnealui… mi se pare că-i cam place.

Şi zicând „dumnealui”, mama mi-arată râzând pe domnul maior.

— A! zic eu, şi dumnealui?

— Da, da, dumnealui! să-l vezi ce caraghios e cu ţigara-n gură, să te prăpădeşti de râs… ca un om mare…

— A! asta nu e bine, domnule maior, zic eu; tutunul este o otravă…

— Da tu de ce tragi? mă-ntrerupe maiorul lucrând cu lingura în cheseaua de dulceaţă…

— Ajunge, Ionel! destulă dulceaţă, mamă! iar te-apucă stomacul…

Maiorul ascultă, după ce mai ia încă vreo trei-patru linguriţe; apoi iese cu cheseaua în vestibul.

— Unde te duci? întreabă mama.

— Viu acu! răspunde Ionel. După un moment, se-ntoarce cu cheseaua goală; o pune pe o masă, se apropie de mine, îmi ia de pe mescioară tabacherea cu ţigarete regale, scoate una, o pune în gură şi mă salută milităreşte, ca orice soldat care cere unui ţivil să-i împrumute foc. Eu nu ştiu ce trebuie să fac. Mama, râzând, îmi face cu ochiul şi mă-ndeamnă să servesc pe domnul maior. Întind ţigareta mea, militarul o aprinde pe a lui si, fumând, ca orice militar, se plimbă foarte grav de colo până colo. Eu nu-l pot admira îndestul, pe când mama îl scuipă, să nu-l deoache, şi îmi zice:

— Scuipă-l, să nu mi-l deochi!

Maiorul şi-a fumat ţigareta până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o eu şi-ncepe s-o trântească. Mingea sare până la policandrul din tavanul salonului, unde turbură grozav liniştea ciucurilor de cristal.

— Ionel! astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva… Vrei să mă superi? vrei să moară mama?

Dar maiorul s-a-ndârjit asupra ghiulelei săltătoare, care i-a scăpat din mână: o trânteşte cu mult necaz de parchet. Eu aduc spre gură ceaşca, dar, vorba francezului,… entre la coupe et les lèvres.

[1] mingea?mi zboar? din m?n? cea?ca, op?rindu-m? cu cafeaua, care se vars? pe pantalonii mei de vizit? coloarea oului de ra?

— Ai văzut ce-ai făcut?… Nu ţi-am spus să te-astâmperi… Vezi? ai supărat pe domnul!… aldată n-o să-ţi mai aducă nici o jucărie!

Apoi, întorcându-se către mine, cu multă bunătate:

— Nu e nimic! iese… Cafeaua nu pătează! Iese cu niţică apă caldă…!

Dar n-apucă să termine, şi deodată o văd schimbându-se la faţă ca de o adâncă groază. Apoi dă un ţipăt şi, ridicându-se

de pe scaun:

— Ionel! mamă! ce ai?

Mă-ntorc şi văz pe maiorul, alb ca varul, cu ochii pierduţi şi cu drăgălaşa lui figură strâmbată. Mama se repede spre el, dar până să facă un pas, maiorul cade lat.

— Vai de mine! ţipă mama. E rău copilului!… Ajutor! moare copilul!

Ridic pe maiorul, îi deschei repede mondirul la gât şi la piept.

— Nu-i nimica! zic eu. Apă rece!

Îl stropesc bine, pe când mama pierdută îşi smulge părul.

— Vezi, domnule maior? îl întreb eu după ce-şi mai vine în fire; vezi? Nu ţi-am spus eu că tutunul nu e lucru bun? Aldată să nu mai fumezi!

Am lăsat pe madam Popescu liniştită cu scumpul ei maior afară din orice stare alarmantă, şi am ieşit. Mi-am pus şoşonii şi paltonul şi am plecat. Când am ajuns acasă, am înţeles de ce maiorul ieşise un moment cu cheseaua în vestibul – ca să-mi toarne dulceaţă în şoşoni.

INSPECŢIUNE.

Mai mulţi prieteni – impiegaţi în diferite administraţii publice – stau de vorbă, la masa lor obişnuită într-o berărie, despre chestiunile la ordinea zilei. Firesc lucru ca, dintre toate, să-i intereseze una mai cu seamă: e vorba de nenorocirea unui coleg, vechi impiegat, reputat până mai zilele trecute ca un funcţionar model, ca om de o probitate mai presus de orice bănuială, şi care fuge din ţară lăsând în casa publică o foarte însemnată lipsă de bani. Fiecare dintre camarazi comentează în felul său această tristă aventură: unul înfierează cu toată asprimea fapta, altul nu şi-o poate explica îndestul, altul încearcă să găsească o scuză pentru fugar; în fine, d. Anghelache deplânge pe nenorocitul acela, „care nu e decât o victimă a neglijenţii altora!” La această părere aruncată cu toată seriozitatea de d. Anghelache, toţi ceilalţi fac nişte ochi mari; din aceasta,

vede d. Anghelache că amicii lui nu i-au priceput deloc vorbele, şi astfel se simte obligat a le da explicaţiunile necesare. Şi nu trebuie să uităm a spune că dintre toţi cel mai competent în materie este d. Anghelache: d-sa este mânuitor de bani publici într-o mare administraţie.

— Fireşte că nu este el de vină, zice d. Anghelache. El este o victimă a neglijenţii altora!

—?!

— De câtă vreme nu a fost controlat? De câţi ani nu a venit vreun inspector să-i verifice casa?… Mizerabilii!

— Dă-mi voie! care va să zică, dacă mânuieşte cineva bani publici şi nu este controlat la vreme, asta înseamnă că delapidarea, ca necinstea lui ar fi scuzabile?… Să mă ierţi!

— Ba nu te iert deloc! strigă foarte tare d. Anghelache, bătând cu pumnul în masă, nu te iert deloc, pentru că d-ta nu înţelegi, n-ai idee de ce vorbeşti!

Cine n-ar cunoaşte bine pe d. Anghelache, şi-ar explica tonul şi manierele acestea violente prin numărul paharelor de bere consumate; însă camarazii îl cunosc destul ca să caute o altă explicaţie; pe când o caută în zahar, d. Anghelache înghite pe nerăsuflate încă un pahar şi urmează din ce în ce mai cu căldură:

— Dumnealor să-i tragă păcatele nenorocitului! Dumnealor l-au mâncat! Dacă la cea dintâi ciupeală, ar fi venit un domn inspector şi i-ar fi făcut casa, ar fi găsit lipsă mai nimic… Aşa e?

— Aşa e!

— Şi dacă i-ar fi zis: „Amice, îţi lipsesc patru-cinci sute de lei din casă; ia fii bun d-ta şi-i pune imediat la loc, şi altădată socoteşte mai bine; că foarte curând am să viu iar să te vizitez, şi-ţi declar că nu-ţi voi mai vorbi tot astfel, imediat voi raporta cui de drept! Aşa e că nu se nenorocea omul?

— Aşa e!

— Apoi dacă e aşa, strigă d. Anghelache foarte tare, trântind cu paharul în masă, dacă e aşa, de ce vă faceţi că nu-nţelegeţi? ori sunteţi idioţi?

Idioţi! Cuvântul acesta face pe camarazi să nu mai înţeleagă nimica. Ca să pronunţe d. Anghelache, care este un tip de urbanitate, astfel de cuvânt, desigur trebuie să fie scos din ţâţâni. Însă ce?… ce l-a putut scoate astfel din ţâţâni pe d. Anghelache? Iată ce nu pot înţelege camarazii. Dar d. Anghelache bea încă un pahar şi foarte enervat urmează:

— Ştiţi dv. câţi bani îmi trec mie pân mână?

— Mii!

— Vezi că eşti prost…?

— Nene Anghelache!

— Mii, ai?… Sute de mii, boule!

— Nene Anghelache!

— Ce, nene Anghelache? ce, nene Anghelache?… Ţal! Ţal! Ţal!

— Nene Anghelache, spargi paharul!

— Nu vezi că bat de un ceas, şi nu vrea să vie mizerabilul!… Ţal!

În sfârşit, mizerabilul vine… D. Anghelache îşi plăteşte consumaţia plus un pahar, care trebuie să vie.

— Milioane, neghiobule! strigă d. Anghelache. De când crezi d-ta că n-a mai dat pe la mine cineva să-mi verifice casa?

— De când?

— De acum unsprezece ani, de când am luat-o în primire… Mişeii!

— Pentru că te cunosc toţi că eşti un funcţionar corect.

— Corect! strigă d. Anghelache fierbând… Corect! De unde ştiu dumnealor că sunt corect?… Canaliile! Şi aduce paharul la gură.

— Cine poate crede de dumneata că nu eşti om cinstit…?

Cinstit!… Când aude acest cuvânt d. Anghelache se scoală drept în picioare cu paharul ridicat în sus, şi, în culmea furiei:

— Nu vă permit să faceţi glume proaste pe socoteala mea, măgarilor! că vă sparg capul!

Trânteşte paharul de masa de marmură, prefăcându-l în ţăndări, şi iese turbat pe uşă. Lumea toată din berărie îşi întoarce privirile spre masa camarazilor, care au ramas consternaţi. Câteva minute, în timp ce chelnerul şterge urmele accesului de violenţă al d-lui Anghelache, tac toţi, căutând fiecare în ochii celorlalţi o lămurire…

— Am înţeles! zice unul.

— Să ştii c-a făcut-o! adăogă altul.

— E pierdut, nenorocitul!

În momentul acesta, iată că intră în berărie un domn matur. Camarazii de la masă îl salută respectuos. El se apropie cu bunăvoinţă de dânşii şi le întinde mâna cu un aer de o vădită superioritate.

— Bună seara, băieţi.

— Bună seara, d-le inspector.

— Îmi daţi voie?

— Mai încape vorbă!… şi d.inspector se aşază în locul unde cu câteva minute mai înainte a şezut d. Anghelache.

— Ce mai e nou? întrebă noul venit.

— Mai nimica, d-le inspector… S-au dat lefurile astăzi.

— Da?… Eu n-am fost astăzi la minister, am dormit toată ziua; ieri noapte în tren n-am putut închide ochii; era plin de deputaţi şi de senatori… M-a chemat telegrafic ministrul să viu de la gară drept la dânsul acasă… De mâne începem să călcăm rând pe rând toate casele… Istoria nenorocitului celuia care a fugit în America a pus pe gânduri pe d. ministru.

Cuvintele inspectorului finanţiar produc asupra camarazilor o aşa de puternică zguduitură, încât unul, fără să vrea şi fără să ştie pentru ce, zice: „Anghe-la-che…”

— Cum ţi-a dat prin cap de Anghelache? întreabă inspectorul… Cu Anghelache vreau să încep mâine… tocmai pentru că ştiu că la el merge lucrul mai uşor… Ei! dacă ar fi toţi mânuitorii de bani publici ca Anghelache…

— An-ghe-la-che…

—.n-ar mai trebui inspectori finanţiari. Tot vrea guvernul să facă economii; ne-ar putea suprima pe toţi… Ei! ca Anghelache, mai rar, aşa corect şi serios.

— An-ghe-la-che… şopteşte aiurit impiegatul, pe când ceilalţi tac zdrobiţi.

Dar d. inspector nu observă cât e de curioasă înfăţişarea camarazilor, sau, dacă o observă, o atribuie naturalei constrângeri pe care trebuie s-o simtă nişte inferiori având plăcerea şi onoarea să stea la aceeaşi masă într-un loc public cu un superior. D. inspector are să se scoale de dimineaţă a doua zi pentru ca să pornească a face surprize mânuitorilor de bani publici. A băut un pahar mare, îl plăteşte, apoi întinde cu multa bunăvoinţă mâna tuturor inferiorilor şi se retrage. Un moment, camarazii rămân în picioare, ca ţintuiţi, fără a se hotărî să mai şează jos ori să plece, când unul din ei rupe tăcerea:

— Ce-i de făcut?

— Nenorocitul!

— Trebuie să-i dăm numaidecât de ştire… Imposibil să-l lăsăm aşa… Când l-o vedea pe inspector mâine, îi cade dambla.

— Trebuie să-l găsim… să-l luam cu binişorul!

— Anghelache?… Se împuşcă!

— Nu l-ai vazut ce iritat era?

— Îi lipseşte mult…!

— Încai să se facă nevăzut…!

Repede camarazii plătesc consumaţiile, ies, se suie toţi trei într-o birjă şi pornesc către locuinţa nenorocitului lor camarad. Anghelache e flăcău, stă cu soră-sa şi cu mama lor, în Dobroteasa. E aproape unu după miezul nopţii…

— Trebuie să doarmă nenorocitul fără grijă…

— Aşa fără grijă! nu l-aţi văzut în ce hal era?

— Eu gândesc că-şi face bagajele…

— Să-l luăm cu binişorul…

Au ajuns… în casă nu e nici o lumină. La fereastra odăii de la pod doarme Anghelache, perdeaua este ridicată.

Mahalaua e cufundată în deplină tăcere: nici o mişcare alta decât pâlpâiala rarelor becuri de gaz. Unul dintre camarazi bate direct la geam: nici un răspuns. Mai bate odată: acelaşi rezultat.

— Doarme dus!

— Bate mai tare!

— Cine e? întrebă un glas tânăr dinăuntru.

— Bate mereu!

— Cine e?

Şi la fereastră, apare o icoană albă cu mânile încrucişate pe piept… E domnişoara Eliza, sora lui Anghelache. Camaradul care a bătut zice foarte emoţionat:

— Dormeaţi, domnişoară Elizo?

— Da, d-le Costică… Ce e?

— Mă scuzaţi că v-am deranjat somnul… Nenea Anghelache n-a venit?

— Nu!

— Ne daţi voie să-l aşteptăm…

— Îl aşteptaţi degeaba… a trimis vorbă aseară pe la zece cu un comisionar să stingem şi să-ncuiem, că nu vine la noapte acasă… E poftit la o petrecere cu nişte prieteni şi nu crede să scape până la ziuă…

— Nenorocitul!… Noapte bună, domnişoară Elizo!

— Mersi!

Şi icoana cea albă se retrage de la fereastră stingându-se-n întunerec.

— Ce e de făcut?

— După el!… Trebuie să-l găsim undeva.

— Mână, birjar!

— Nenorocitul!

Unde?… unde să fie nenea Anghelache?… De atâtea ceasuri acuma, bunii camarazi îl caută, alergând prin întunericul nopţii de acolo până colo, când în birjă, când pe jos – degeaba! Au fost de-a rândul peste tot, de câte două şi trei ori, prin toate localurile de noapte, pe unde şi-au putut închipui că s-o fi încurcat, după cunoscutu-i obicei la luarea

lefii… Au mers mai departe: l-au căutat şi pe unde nu trebuia să-l caute… Anghelache nicăiri! Biruiţi de osteneală, demoralizaţi de atâta nesucces, au intrat încă o dată într-o cafeneluţă, unde gazul apune după ce a răsărit soarele. În odăiţa din fund, un alt camarad… La lumina spălăcită a becului Auer, chipul camaradului seamănă cu icoana unui martir în urma chinurilor: e alb ca varul, cu umbre albastre; fălcile-i sunt încleştate; nasul tras! ochii pierduţi în extaz. În mâna-i asemenea albă, ca şi cum pe sub piele n-ar mai curge un pic de sânge, ţine o linguriţă, cu care amestecă, încet, încet de tot, zahărul într-o ceaşcă plină cu şvarţ. Din când în când oftează din adânc pe nas, umflându-şi nările. Cum îl văd, camarazii se apropie de el şi-l salută. El le zâmbeşte – zâmbetul sfânt al martirului, care-ntrevede, prin deschizătura regiunilor cereşti, lumina vieţii eterne – şi urmează să amestece în ceaşcă fără a schimba câtuşi de puţin măsura mişcării. Camarazii, înţelegând starea sufletească a camaradului, s-aşează discreţi la o masă alături şi comandă cafele… Dar unul are o inspiraţie şi, mai puţin discret decât ceilalţi, se adresează către omul care amestecă-n ceaşcă:

— Mitică… nu cumva ai văzut tu astă seară pe undeva pe nenea Anghelache?

Mitică zâmbeşte şi face semn din cap că da. Toţi trei camarazii se ridică drept în picioare?

— Unde?

Mitică face semn cu palma stângă pe masă, adică: aici.

— Când?

Mitică face din buze un semn şi ridică din umeri, adică: n-aş putea spune precis, când…

— Spune, nene, păcatele mele! strigă unul scos din răbdare!… Când a plecat?

Mitică amestecă cu mâna dreaptă şi arată cu cea stângă spre uşă, adică: acuşic-a plecat.

— Ci vorbeşte, domnule! eşti mut? ce dracu! Unde a plecat?

Mitică lasă linguriţa şi zice cu o sforţare supremă:
— A… ‘ ăp… ’ăpt…
Şi caută să prinză iar linguriţa.
— Unde?
—.ptăiie!
Şi prinde linguriţa şi-ncepe iar s-amestece.
— Băiete! strigă unul dintre camarazi.
Chelnerul vine…
— A fost în urma noastră pe aici nenea Anghelache?
— Da!
— A fost pe aici!… Când?
— Adineaor…
— Nu i-ai spus că l-am căutat? că avem o afacere foarte importantă şi să ne aştepte?
— Ba da.
— Şi ce-a zis?
— A zis: ce afacere importantă? să mă slăbească.
— Nenorocitul!
— Şi nu ştii unde a plecat?
—.ptăiie!
— Cum?
— La lăptărie, tălmăceşte chelnerul, care e deprins cu vorba lui d. Mitică.
Peste câteva momente, o birjă iese în goană pe la capul podului către şosea…
La laptărie întuneric beznă.
— Ce-i de făcut?
— Înapoi birjar!
— Haid ’ iar acasă? Trebuie să se fi întors.
— Eşti nebun? Tocma-n Dobroteasa?… Ne-apucă ziua pe drum…
— Dar putem să-l lăsăm aşa?… Dacă nu ştie nimica, se duce la canţilerie, şi-l prinde-acolo inspectorul. Trebuie să ştie ce-l aşteaptă…
Se face în adevăr ziuă când camarazii ajung în Dobroteasa… Nenea Anghelache n-a venit acasă. Sunt

şapte ceasuri… Peste două ceasuri, fiecare trebuie să fie la postul său. În definitiv, au conştiinţa împăcată că şi-au dat toată osteneala să-l scape, ca buni camarazi şi amici. Oamenii au făcut tot ce puteau face; de acuma, aibă Dumnezeu grijă de Anghelache! Cei trei camarazi se despart, să meargă fiecare la treaba lui. Unul dintre dânşii, care lucrează în aceeaşi administraţie cu Anghelache, ia însărcinarea să comunice la dejun ce s-a mai întâmplat. Şi, în adevăr, peste câteva ceasuri, la douăsprezece trecute, ceilalţi doi camarazi se-ntâlnesc la birtul lor, unde al treilea vine tocmai la unu să le comunice lucruri de o extremă gravitate.

Pe la unsprezece ceasuri, când trebuia să se deschiză casa, a venit inspectorul financiar, şi, aşteptând la Anghelache, s-a pus să cerceteze registrele. Pe la unsprezece şi jumătate, s-a trimis un aprod cu birja acasă la Anghelache să-l cheme, că-l aşteaptă inspectorul. Aprodul s-a-ntors după douăsprezece cu răspuns că d. Anghelache n-a mai dat p-acasă de ieri dimineaţă, că noaptea a trimis vorbă să nu-l aştepte cocoanele, că nu vine. La vorbele aprodului, inspectorul a-nceput să râză… pe urmă a cerut lumânare şi ceară, a pecetluit casa şi a plecat spunând că se-ntoarce la trei.

— Nenorocitul de Anghelache!

Imediat după dejun, camarazii se reped în Dobroteasa. Dar şi acuma acelaşi rezultat – Anghelache nu se află. Din Dobroteasa apucă la stânga, să iasă pe chei spre piaţa mare. Trecând prin faţa Morgei, văd căruţa funebră: un nou oaspete a venit, sătul de căldurile vieţii, să coboare în răcorosul otel. Camarazii îşi fac cruce şi, privindu-se unul pe altul, se-ncruntă, ca şi cum ar voi să gonească unul din mintea altuia un gând, acelaşi, pe care unul altuia şi l-au ghicit.

— Sărmanul Anghelache… Unde-o fi Anghelache?

La şease seara, la Gambrinus, tânărul comunică celorlalţi urmarea inspecţiunii. La trei fără un sfert, inspectorul s-a

înfiinţat la casă, şi iar a mai cercetat registrele, şi iar a trimes zadarnic pe aprod în Dobroteasa. Apoi a încheiat un proces-verbal, dispunând că, dacă şi a doua zi casierul nu se va prezenta la post, să se cheme lăcătuşul. Pe când povesteşte camaradul, iată că vine un băiat cu gazete: fiecare dintre trei prieteni ia câte una şi-şi aruncă ochii pe ultimele informaţiuni. Unul dă un ţipăt şi încremeneşte cu gazeta în mână.

— Anghelache!

Atât poate zice şi întinde gazeta, în care fiecare citeşte: „Azi dimineaţă s-a găsit la şosea spânzurat un om bine îmbrăcat în vârstă ca de 40-45 de ani. Din ordinul procurorului, cadavrul, asupra căruia nu s-a găsit nimic alta decât un plic cu adresa Anghelache M., mărunţiş în monete nouă de nichel ca de şeaptezeci de bani şi un ceasornic de argint cu monograma A. M., a fost transportat la morgă”.

— Bravo! nene Anghelache…!

— Da! mai bine moartea decât dezonoarea!

— Sărmanul nenea Anghelache!

Şi toţi trei camarazii se despart cu inima zdrobită.

A doua zi, la dejun…

— S-a deschis casa…

— Îi lipseşte mult?

— Nimic nu lipseşte!

—?!

— S-a găsit în plus un pol de aur românesc din 70, învelit într-o foiţă de ţigară.

—!

— Trebuie să mergem la Morgă să-l vedem! eu nu m-astâmpăr până nu-l văd!

Şi pornesc iar toţi trei. La morgă se pregătesc servanţii a-l preda pe Anghelache să-l ducă acasă, fiindcă i s-a stabilit complet identitatea şi l-a reclamat familia. Camarazii s-au apropiat de masa pe care stă camaradul lor.

— De ce?… de ce, nene Anghelache? a întrebat plângând ca un prost cel mai tânăr.

Dar, nenea Anghelache, cuminte, n-a vrut să răspunză.

ART. 214

Un biurou de avocat. Ora 9 dimineaţa.

Avocatul, un licenţiat începător stă la biuroul său, studiind nişte hârtii.

O cocoană intră urmată de un tânăr.

Cocoana este îmbrăcată, cum purtau înainte vreme mahalagioaicele, cu barej havai legată la cap, rochie şi pieptar de lână de aceeaşi coloare, şi un tărtănaş conabiu, făcut cu igliţa; în mâni, mănuşi de imitaţie de mătase fără deşte. E o femeie de vreo cincizeci de ani destul de bine ţinută; cam prea dreasă la obraz: sprincenile ca nişte lipitori; dinţii cam negri de ristic şi de tutun; foarte veselă şi vioaie, vorbeşte şi gesticulează degajat, chiar cu multă volubilitate şi cu o figură plină de expresie. Tânărul are aerul unui impiegat de minister; redingotă de camgarn la trei butoni, cravată strigătoare, pantaloni de culoarea oului de raţă leşească şi pălărie cilindru. El urmează cu încredere pe femeie, care intră cu pasul hotărât.

COCOANA.

— Las' că-i spui eu tot lu domnu avucatu. (Înaintează spre biurou.) Bonjur… Mă recomand Tarsiţa Popeasca, vaduva lui priotul Sava de la Caimata, care a dărămat-o Pache, când a făcut bulivardu ăl nou, şi fiul-meu, Lae Popescu.

AVOCATUL.

— Poftiţi, luaţi loc.

COCOANA.

— Mersi!

TÂNĂRUL.

— Mersi! (şed.)

COCOANA (scoate o tabacheră, din aceasta o ţigaretă militară, pe care o pune în gură. Avocatul îi ofera chibrituri; ea aprinde ţigareta; trage de doua-trei ori şi dând fumul pe nas). -Uite la ce-am venitără noi la dumneata, care ne-a recomandat o prietină a noastră, finc'a avut şi dumneei o

chestie (face cu ochiul râzând şi arătând pe Lae, care se uită la lucrurile din biuroul avocatului de jur împrejur şi-n tavan la policandru), tot într-o pricină, de par egzamplu acum, vine vorba; şi zice: du-te negreşit la dumnealui, că-ţi face dumnealui treaba.

AVOCATUL.

— Care cocoană, mă rog?

COCOANA.

— Miţa…

AVOCATUL.

— Care Miţa…?

COCOANA. (râzând, dând fum pe nas şi făcând cu ochiul) – Ei nu te mai face acu… Miţa, de! care ai devorţat-o dumneata…

AVOCATUL. -?

COCOANA.

— Care ai devorţat-o dumneata de Pricopoiu de la Ciulniţa.

AVOCATUL (după o prefăcută sforţare a memoriei).

— A! madam Zaharidi…

COCOANA.

— Ei, da! aşa te-nvaţă… Zaharidina… (se apleacă la urechea avocatului şi-i şopteşte ceva râzând cu multă intenţie. Avocatul zâmbeşte cam sfiindu-se de atâta apropiere. Cocoana se trage repede de la urechea lui şi pune graţios trei deşte de la mâna stângă peste buze). U! pardon… oi fi mirosind!… Am gustat de dimineaţă nişte anghelică de casă… Nu ştiu ce pârdalnicu îmi venea de cum m-am sculat, pardon, de la stomac!… (cu aceeaşi mişcare graţioasă, se apasă cu cele trei deşte la lingurea făcând ceea ce se zice pe franţuzeşte une petite moue dégoûtée).

AVOCATUL.

— Ei! şi afacerea dv…!

TÂNĂRUL (aplecând ochii din tavan).

— E pentru…

COCOANA (după ce şi-a aprins o ţigaretă).

— Las' să spui eu. (Cătră avocat.) Eu i-am spus: Lae, nu face pentru tine! dar el, amurezat… n-ai ce-i face! nu şi nu! că se omoară, dacă nu-l las. (Cătră Lae.) Ai văzut acu, mangafache? (cătră avocat, cu blândă filosofie) Furia tinereţii… n-ai ce-i face! asta e al tinerilor dat. (Iar s-apleacă la urechea avocatului şi-i şopteşte cu multă intenţie şi sclipind din ochi. Avocatul iar evită contactul. Cocoana iar face mişcarea-i graţioasă.) U! Anghelica, bat-o focu! (apoi iar s-apasă la lingurea).

AVOCATUL.

— În sfârşit… în sfârşit, cum stă chestia?

COCOANA.- El… Lae…

TÂNĂRUL.

— Lasă-mă, mamiţo, să spui eu.

COCOANA.

— Ei! poftim, spune (fumează şi se uită şi ea la policandru).

TÂNĂRUL.

— Eu vreau să dau divorţ…

AVOCATUL.

— Eşti însurat de curând…

COCOANA.

— De…

TÂNĂRUL.

— Lasă-mă, mamiţo! ce? eu sunt prost? (către avocat) De trei ani.

AVOCATUL.

— Copii aveţi?

COCOANA.

— Ei, aş! unde poate aia să facă? (se dă la urechea avocatului).

AVOCATUL se scoală repede-n picioare şi se duce într-un colţ al biuroului, unde s-apleacă, puţin asupra unui castronaş cu nisip.

COCOANA (care i-a urmărit mişcarea).

— Ai şi d-ta de dimineaţă arsuri la stomac; să-mi dai o sticluţă, să-ţi aduc şi dumitale niţică anghelică… de casă.

AVOCATUL (coborând înapoi la biurou, ştergându-se la gură cu batista; catră tânărul client).

— Şi ce motive putem invoca?

TÂNĂRUL.

— Nu-mi mai convine, domnule, pentru motive…

COCOANA.

— Parcă dumneatale ce treabă ai? să le găseşti, nu mai vrea să trăiască cu ea şi pace buna! bărbat e! de unde nu, îşi ia căciula şi pleacă… Iaca.

AVOCATUL.

— Bine, pleacă; dar femeia îl urmează, trebuie, are chiar datoria să-l urmeze.

COCOANA.

— Să poftească!… Iacă-i vine lui pofta să meargă unde a-nţărcat mutu iapa, tocma colo unde tot spune la „Universul” că se bate, zice, cu Englezii… boierii ăia, (râzând) ce fel de boieri, ai dracului or fi şi ăia! încinşi cu tei ca la Fefelei! (râzând crescendo). Să meargă după el!… să vază ea pe dracu!… război e ala, ce? te joci, ţaţo? nu-i caută că e fata lui Popa Petcu! (râde cu multă poftă; s-apleacă s-apuce de gât pe avocat-şi să-l tragă cu urechea la gura ei. Avocatul face la vreme o mişcare inteligentă şi scapă. Ea face mişcarea ei graţioasă, cu cele trei deşte, întâi pe buze, apoi la stomac). Ei! da, uitasem!… Anghelica!… Da' (închide ochiul stâng şi cu un zâmbet plin de intenţie) ai înţelegut unde bate vorba Tarsiţii priotesii! (face mare haz şi fumează cu multă poftă).

AVOCATUL.

— Lasă, te rog, cocoană; lasă-l pe dumnealui să răspunză la întrebări: altfel nu pot sesiza speţa (către tânărul). Mă rog, să vedem… Ce plângeri pozitive şi întemeiate pe probe putem s-aducem contra soţiei noastre?

COCOANA.

— Berechet!

AVOCATUL.

— CUM?

COCOANA.

— Cu martori.

AVOCATUL.

— Ce-or să spuie, de exemplu, martorii?

COCOANA.

— Ei bravos! dumneata ce treabă ai? să-i înveţi ce să spuie… Martori găsim noi.

TÂNĂRUL.

— Mai întâi, domnule avocat, eu vreau să dau divorţ, fiindcă n-o mai iubesc pe dumneaei…

AVOCATUL.

— Dar dacă dumneaei te iubeşte pe dumneata?

COCOANA (pufnind).

— Em…p'! (face din buze un zgomot onomatopeic).

TÂNĂRUL.

— Şi este luxoasă… şi…

AVOCATUL.

— Da, amice, te cred; dar astea nu sunt motive…

COCOANA.- Jur eu ca mama lui!

AVOCATUL.

— Em… p'! (face acelaşi zgomot din buze ca preoteasa mai sus; apoi către tânărul). Putem să dovedim un adulteriu? înţelegeţi ce va să zică un adulteriu…

COCOANA.

— Ştii că mi-ai plăcut aici?

AVOCATUL.

— Apoi nu e aşa, cocoană. Ştii cât e de greu să stabileşti elementele pentru proba legală a adulteriului?

COCOANA.

— Ei, bravos! (se repede râzând la urechea avocatului; acesta se dă degrabă într-o parte. Mişcarea graţioasă a cocoanii).

TÂNĂRUL.

— Dumneaei, domnule avocat, am martori, umblă toată ziulica pe la tanti ale dumneaei; ştiu eu ce face dumneaei pe la tanti ale dumneaei? că dumneaei are vreo patru tanti.

COCOANA.

— Olio! ce spui, ţaţo? nu zici cinci?… ba încă şase! (volubil) pe Răduleasca, pe Popeasca, pe Ioneasca, pe Otopeanca, pe Hurdubiloaia, pe Popeasca ailaltă a lui Mache al Popii Zamfirache, de-i mai zice şi Ampotrofagu, că a băgat spaima în maala! uite aşa umbla cu patacele şi basmacu-n cap, când fu la alegeri, de-a spart capu lui bietu Guţă Băncuţă (cu volubilitate crescândă), fiindcă nu vrea să fie cu hoţii ăştia, de-a venitără la putere, fi-s-ar fi stârpit sămânţa de liberali! auzi liberali! să nenorocească o lume de se hrănea…

AVOCATUL (plictisit). Ţţ!… Ce-are a face acuma politica?

TÂNĂRUL (rugător).

— Lasă, mamă!

AVOCATUL.

— Lasă, cocoană!

COCOANA (cu forţa).

— Nu las! nu vreau să las (trântind ţigareta în scrumieră şi, foarte sentimentală, obidindu-se treptat până la lacrimi) că dacă nu am mai avut alţi copii, şi să-l văz nenorocit, care numa pe el îl am! (îşi suflă foarte zgomotos nasul, apoi îşi şterge ochii şi aprinde ţigareta).

AVOCATUL.

— E vorba dar de a proba că lipseşte de la cea mai sacră datorie conjugală, dacă…

COCOANA.

— Apoi ai cunoscut-o dumneata pe mă-sa ce pramatie, ce catifea? (se dă la ureche fără succes, apoi, pufnind de râs). M-ai înţelegut, care va să zică? (taie cu mâna dreaptă de două ori aerul în mişcări scurte şi dese bleojdind buzele, pufnind din nări şi ţinând închis ochiul stâng – semnul unei idei superlative).

AVOCATUL.

— Mai rămâne să găsim altceva… Te insultă vreodată?

TÂNĂRUL.

— Aplică domnule, totdeauna, aşa vorbe triviale, care nu aş putea pentru ca să vi le zic în persoană în prezenţa mamiţii.

COCOANA. (se repede la ureche, iar fără mult succes; apoi, râzând, către avocat).

— Destul!

TÂNĂRUL.

— Şi, pe urmă, să vă spun drept… nu-mi mai dă nici mâna pentru ca să ţin o nevastă fără zestre…

AVOCATUL.

— N-ai luat zestre?

COCOANA.

— Zestre? de la cine? de la Popa Petcu? să-i rămâie clironomie, când a muri beţivul, căldăruşa şi datoriile de la „Moartea Vânătorului”, unde bea toată ziua şi toată noaptea pe catastif şi joacă tabinet cu ginere-său, de! cu Tache Hengheru, care are antipriză de flaşnete în Popa Tatu şi iarna vicleimuri cu olteni!

TÂNĂRUL.

— Lasă, mamiţo!… Nu-mi mai dă mâna pentru ca să ţiu nevastă fără zestre; mai ales că a fost o nenorocire acu, cu ocazia bugetului, care am devenit suprimat pe întâi aprilie.

AVOCATUL.

— Şi ce salariu aveţi?

COCOANA.

— Marea cu sarea! Avea şi el o sută cincizeci de lei pe lună… şi l-a suplimatără; cu o sută cincizeci de lei ai lui o să se procopsească statul! În maţe să le stea ăi o sută cinzeci de franci! L-a suplimatără, că la-nsemnat Ampotrofagu, suplima-le-ar Dumnezeu luminiţele ochişorilor din cap, s-ajungă să-i văz orbeţi pe toţi, cu mânuşiţa întinsă pe strada Clemenţii la colţul lui Butculescu! L-a supl…

UN FECIOR (intră şi, întrerupând imprecaţiunea mamei).

— Conaşule, poftiţi la dejun.

AVOCATUL (se scoală).

— În sfârşit, mai veniţi în zilele astea pe la mine; ne vom mai consulta; poate să găsim ceva… A! nu cumva ai vreo scrisoare de la soţia dumitale?

COCOANA.

— Heihei! câte! de când trata amor (iar la ureche; dar avocatul e prea nalt şi cocoana nu-l ajunge din picioare).

TÂNĂRUL.

— Ba, am vreo trei, de când eram astă toamnă cu domnul inspector trimis în anchetă în Dobrogea… Am stat vreo trei săptămâni, şi dumneaei era straşnic de supărată că nu-i trimeteam mereu parale…

AVOCATUL (ca având o idee luminoasă).

— Bravo! vino mâne-poimâne dimineaţa cu scrisorile… poate să avem şansă… cine ştie? poate să avem mare şansă! -

FECIORUL (intrând iar).

— Conaşule, se răceşte.

AVOCATUL (mânând pe cei doi clienţi cu binişorul până la uşă, îi scoate afară din biurou; în vestibul, cocoana, râzând, vrea să-i spuie ceva la ureche; avocatul o depărtează şi apucă spre sufragerie).

— Cocoana pleacă făcând cu ochiul.

TÂNĂRUL (urmând-o şi netezându-şi jobenul cu mâneca).

— Stai, mamiţo, nu aşa iute!

II.

Acelaşi biurou de avocat. În aceeaşi zi, orele patru d. a.

Avocatul intră cu servieta subsuoară, urmat de fecior.

AVOCATUL.

— Afară de ăştia nu m-a mai căutat nimeni?

FECIORUL (gândindu-se mai bine) – Ba da, conaşule, un popă şi o damă tânără; a zis popa că vine mai târziu. (S-aude soneria zbârnâind cu insistenţă.)

AVOCATUL.

— Vezi cine e.

(Feciorul aleargă. Avocatul s-aşază la biurou, îşi desface servieta şi deschide un dosar.)

Un popă venerabil intră. E un om de vreo şaizeci şi cinci de ani; barbă şi păr mai mult albe; faţa foarte roşie mai ales la pomete şi alte proeminenţe; ochii spălăciţi, albaştri, dulci şi lăcrimoşi. Poartă în mâna dreaptă baston înalt negru cu măciulie de os alb; mâna stângă o ţine în buzunarul giubelii; cu toate că părintele păşeşte cu multă metodă aplecându-se-ntr-o parte, tot se denunţă aproape sigur unui ochi deprins, că mâna stângă a părintelui, desimulată sub giubea, duce o greutate considerabilă.

În urma părintelui, o tânără persoană, ca de vreo optsprezece ani: o frumuseţe de fată; ochii verzui mari, sub gene şi sprincene negre ca şi părul buclat al capului; naltă şi mlădioasă, mergând, pare că pluteşte – la grâce plus belle encore que la beauté! E foarte cochet îmbrăcată: o pălărie de pâslă în tricorn de coloare gris-fer, tivită pe margini cu şiret de fir, ca şi manteluţa de aceeaşi coloare – şic de tot.

AVOCATUL.

— Blagosloveşte, părinţele.

POPA.

— Domnul, taică!

AVOCATUL.

— Ia poftiţi, luaţi loc.

TÂNĂRA.

— Mersi.

(Părintele şi tânăra se aşează lângă biurou în faţa avocatului. Părintele se aşează, cu metodă, aşa că ajunge cu mâna stângă la potrivită distanţă ca să poată lăsa binişor jos pe covor sarcina purtată pe sub giubea. Şezând jos părintele, poalele giubelii se dau într-o parte, aşa că jos lângă scaun se vede acum bine ce ţinuse părintele-n mână: o legătură de basma roşie cadrilată în stil scoţian. Legătura stă ţapănă-n picioare într-o formă conopiramidală prelungă

şi coronată cu două funde-nnodate-n cruciş – o siluetă foarte zveltă.)

AVOCATUL (care priveşte adânc şi foarte distrat la tânăra persoană).

— Dv. sunteţi fiica părintelui, domnişoară?

TÂNĂRA.

— Nu sunt domnişoară, domnule…

POPA (cu duios regret patern şi foarte răguşit).

— Nu mai e de trei ani domnişoară, biata fată!… s-a dus de mult bunul ei! Acu încă gândim, dacă o vrea Maica Precista, să devorţăm…

AVOCATUL (care priveşte cu multă stăruinţă la tânăra clientă, fără s-asculte îndestul vorbele părintelui)….

— Damă, care va să zică? damă?

TÂNĂRA.

— Da, domnule, damă…

(Părintele se uită la legătură, să vază dacă şade bine: legătura îşi ţine mândră fundele-n sus.)

AVOCATUL.

— Aşa tânără!… De câţi ani, doamna mea?

TÂNĂRA.

— Am împlinit optsprezece ani la două dechemvrie trecute.

AVOCATUL (din ce în ce mai dus).

— La două dechemvrie!… Aşa tânără!

POPA.

— La sfântul prooroc Avacum…

AVOCATUL (şi mai dus) – Avacum!… Aşa tânară!

TANARA (tristă) -…şi fără noroc!

AVOCATUL.

— Fără noroc! dumneata…?

POPA.

— Uite, ea! Dacă n-a vrut Maica Domnului!

TÂNĂRA.

— De aia am venitără la dumneata (roşeşte).

AVOCATUL (fericit).

— La mine…
POPA.
— Pentru ca s-o devorţezi.
AVOCATUL.
— O divorţez.
POPA.
— Şi helbet! cunoaştem şi noi filotimia obrazului… Al dracului am răguşit… sfintele sărbători…!
AVOCATUL.…
— Slujbă multă.
POPA.
— Al dracului… Şi lumânările proaste… fac fum.
AVOCATUL.
— Părinte, nu luaţi o cafea?… Doamna nu ia o dulceaţă, bomboane?
TÂNĂRA.- Mersi… (roşeşte).
POPA.
— Ba, dac-ai fi bun, mai bine un pahar de vinişor; mâncai nişte afurisiţi de ţâri.
(Avocatul sună. Feciorul intră; apoi, după ce a primit de la stăpân un ordin discret, iese.)
AVOCATUL.
— Dar, pardon, am uitat să întreb cum se numeşte doamna…
TÂNĂRA.
— Acriviţa Popescu (roşeşte).
AVOCATUL.
— Acriviţa?! Frumos nume!… Acriviţa!
(Feciorul intră cu o tavă, pe care poartă o sticlă de vin, pahare, apă şi dulceaţă. Avocatul se scoală, apropie un gheridon lângă biurou între părinte şi tânăra clientă. Feciorul aşează pe gheridon tava şi, la un semn al stăpânului, se duce. Avocatul serveşte părintelui un pahar de vin şi damei dulceaţă.)
PĂRINTELE (punând mâna pe pahar).

— Nu-i vorba, am mai băut un păhărel; fusei adineaori pe la Hanu-Roşu, de gustai un pelin (se uită iar la legătură) la Bărăţie… la Andrei, de!

AVOCATUL.

— A!… la Andrei…

POPA.

— Luai de probă pentru casă vreo trei chile (iar se uită la legătură).

TÂNARA. – (După ce-a luat dulceaţă şi băut puţină apă, se caută să-şi găsească batista) A! mi-am uitat batista… (roşeşte).

AVOCATUL (Scoate pe-a lui neatinsă din buzunarul redingotei şi o dă clientei).

— Poftiţi, doamnă…

TÂNĂRA (ia batista, se şterge la guriţă; apoi dându-o înapoi).

— Opoponax?

AVOCATUL.

— Da, parfumul meu favorit.

TÂNĂRA.

— Ş-al meu! (roşeşte).

AVOCATUL (încântat).

— Ş-al dumitale!… (se apropie mai tare de ea şi o priveşte adânc, punând apăsat batista pe buzele lui).

PĂRINTELE (care a băut paharul).

— Straşnic vinişor, taică! (îşi mai toarnă un pahar)

(Pe când avocatul pledează cu multă volubilitate foarte încet şi de aproape Acriviţii, şi dânsa se face din ce în ce mai roşie la obraz fără să răspundă, părintele scoate din buzunar un ţâr; pe urmă ia de pe masă un presse-papier, care reprezintă bustul lui Ciceron în bronz; ţine ţârul de coadă, culcat pe marginea biuro-ului şi-l bate bine cu capul bustului, să-l frăgezească.)

AVOCATUL (mai tare, aşa încât se aude)… care merită a fi fericită!

TÂNĂRA.

— Eu fericită? (roşeşte)

PĂRINTELE (la al treilea pahar).

— Straşnic vinişor!

AVOCATUL.

— Aşadar, să vedem ce motive putem invoca.

PARINTELE.

— Ce motive? ce motive? Iacă, o despart eu, că-i sunt tată, şi pace bună! nu mai vreau s-o las să trăiască cu un pârlit, (goleşte paharul) cu un fecior de…

AVOCATUL (turnându-i încă un pahar).

— Apoi, nu merge aşa, părinţele. Trebuie să găsim motive şi (cu hotărâre) le vom găsi, trebuie să le găsim!

PĂRINTELE.

— Găseşte-le, taică! de ce eşti dumneata avucat?

AVOCATUL (sună nervos: feciorul intră).

— Stai la uşă: să nu intre nimeni fără să m-anunţi… (şi mai nervos) Ai înţeles?

FECIORUL.

— Am înţeles (iese).

AVOCATUL (către tânăra).

— Să vedem… (ia un scaun şi se aşează, cam cu spatele la părintele, şi cât permit genunchii mai aproape, faţă-n faţă de clientă, care roşeşte tare. Părintele bate cu bustul oratorului alt ţâr). Să vedem… Se poartă nedelicat cu d-ta?

TÂNĂRA.

— Prea nedelicat…

AVOCATUL.-Te insultă vreodată?

TÂNĂRA.

— Numa odată?

POPA.

— O-njură de părinţi…

AVOCATUL.

— Mizerabilul! Faţă cu martori?

POPA. —Nu! în particular… zice că e-n glumă… Ce fel de glumă?… vorba aia: glumă-glumă… (goleşte paharul).

AVOCATUL.

— A părăsit vreodată domiciliul conjugal?

TÂNĂRA.

— De câte ori!… Mergea p-afară… zicea că cu inspectorul… când era în slujbă…

AVOCATUL. Când era în slujbă?… Acuma nu mai e…?

POPA.

— Acum l-a luat dracul! l-a suplimatără… de la Paşti!

TÂNĂRA.

— Odată, astă toamnă, m-a lăsat fără un santim acasă şi a stat vreo trei săptămâni în Dobrogea; i-am scris de zece ori şi nici nu mi-a răspuns.

AVOCATUL.

— În Dobrogea?

TÂNĂRA.

— Şi, toată ziua şi toată noaptea, la Berăria Cooperativă, cu actori şi… cu actriţe!

AVOCATUL.

— Şi… am uitat… cum îl cheamă pe bărbatul dumitale?

TÂNĂRA.

— Lae Popescu.

POPA.

— Feciorul Tarsiţii Popeaschii, văduva lui Popa Sava de la Caimata, care a dărâmat-o răposatul Pache Dumnezeu să-l erte! când a făcut Bulevardu ăl nou.

AVOCATUL (foarte vesel).

— Doamnă, afacerea dumitale e ca şi terminată; motivul este găsit! eşti ca şi divorţată; îţi dau parola mea de onoare… (se apropie şi-i spune ceva foarte încet cu multă căldură).

CLIENTA (roşind grozav, şopteşte) – Mersi!

(Se aude un zgomot afară şi râsete. Feciorul intră şi spune o vorbă stăpânului.)

AVOCATUL (repede către părintele şi către tănăra clientă).

— Părinte, doamnă, vă rog, iute treceţi dincoace în salon! iute, vă rog! e cineva care are o afacere…

(Părintele s-apleacă, îşi ia legătura, se ridică de pe scaun; asemenea şi tânăra; părintele trece întâi, apoi tânăra condusă la braţ foarte strâns de avocatul. Când acesta închide după ei uşa salonului, se deschide uşa biuroului şi apare Coana Tarsiţa, urmată de fiu-său, Lae. Cocoana e şi mai veselă ca dimineaţa.)

COCOANA.

— Eu sunt şi cu mine, ţaţo! Bonjur!

LAE.

— Bonjur.

AVOCATUL.

— Bine c-aţi venit! Vă aşteptam; chiar acu am pomenit de dv.

COCOANA.

— Să mă îngropi!… De-aia sughiţam eu adineaori! (s-apleacă la urechea avocatului, îi şopteşte ceva şi râde; după ce i-a vorbit, îi duhneşte în faţa). Aşa-i că acu nu mai miros?… Vezi… de dimineaţă, pe stomacul gol… se simte… Ei! ce ne facem?… Băiatul n-a găsit scrisorile alea… pe semne că i le-a furat dumneaei…

(Se aud în salon bufnituri înfundate parc-ar pisăgi cineva pe o masă.)

LAE.

— E capabelă!

AVOCATUL.

— Cocoană, nu mai este nici o nevoie de scrisori, am găsit eu alt motiv mai puternic decât toate… Afacerea fiului d-tale este ca şi terminată; e ca şi divorţat, pot să-ţi dau parola mea de onoare… (râzând). Ce-mi dai?

COCOANA (s-apleacă la ureche; avocatul se fereşte).

— Parol! să mor! (râde tare, îşi udă pe buză buricul degetului mare de la mâna dreaptă şi-l arată în sus).

AVOCATUL (către Lae).

— Mă rog, d-ta eşti un caraghios? (Cocoana râde.)

LAE.

— Cum, domnule?

AVOCATUL.

— Lasă-mă să isprăvesc! eşti un caraghios, ori eşti serios hotărât să te desparţi?

LAE.

— Serios,domnule!

(Se aud bufnituri pe masă în salon.)

AVOCATUL (foarte nervos).

— Bine... Staţi puţin (trece din biurou în salon).

COCOANA (căutând chibrituri pe masă, dă de peile şi şira ţârului).

— A mâncat cineva ţâri...

(Lae îşi netezeşte pălăria cu mâneca.)

AVOCATUL (se întoarce).

— Uite ce e?... Dacă eu aş putea convinge pe soţia şi pe socrul dumitale să vă despărţiţi de bună voie, ce ai avea de zis?

COCOANA.-Bucuros!

AVOCATUL (către Lae). D-ta... d-ta ce zici? că d-ta eşti interesat în cauză!

COCOANA.

— Ce să zică? el zice ce zic eu...

LAE.

— Eu zic ce zice mămiţa.

AVOCATUL.

— Atunci... (se gândeşte o clipă). Atunci... (merge la uşă salonului). Poftim, doamnă; poftim, părinţele.

(Tânăra apare urmată de popă. Dând unii cu ochii de ceilalţi, de o parte şi de alta, exclamaţie de surpriză. Tablou.)

COCOANA.

— Ehei! sabalaerosu, taică părinte!

POPA.

— Cocoana prioteasa! Ptiu! bată-te mama Ana!

COCOANA (cu humor), – Care va să zică v-aţi hotărâtără şi dv.

POPA (asemenea).

— Slobod!
COCOANA.
— Lac să fie, că broaşte…!
POPA.
— Lasă, că-ţi cunoaştem guriţa…
COCOANA.
— Ce spui, ţaţo?
LAE.
— Lasă acu, mamiţo…!
COCOANA (tânărului).
— Taci, prostule!… (popii) Guriţa mea, ai?
POPA.
— Guriţa d-tale.
AVOCATUL.
— Ei, acum ne-am înţeles! lăsaţi mofturile. (Cocoana privind lung la popa, face semn avocatului ca de tras la măsea; popa, privind la ea, face acelaşi semn avocatului; Lae îşi netezeşte pălăria; Acriviţa roşeşte.) Care va să zică, este hotărât: fiecare soţ dorind deopotrivă să se despartă, vom face cererea împreună, întemeiată pe art. 214… consimţimânt mutual. Poftiţi, şedeţi.
(Toţi şed. Popa îşi toarnă un pahar; cocoana fumează; Lae îşi netezeşte pălăria, şi Acriviţa roşeşte.)
AVOCATUL (către Lae).
— D-ta şezi colea şi scrie. Să facem petiţia. (Lae se aşează la biurou cu pana-n mână. Avocatul către prioteasa Tarsiţa, presintându-i un chibrit aprins pentru ţigară.) Ai văzut? (încet şi serioş). Ei! ce-mi daţi?
COCOANA (râzând şi aruncându-i fum în obraz).
— Bravo! Tot noi să-ţi dăm?… Să-ţi dea… (face cu ochiul arătând pe tânăra; apoi vrea să s-aplece la ureche, dar se opreşte, aducându-şi aminte de ceva)… A! Bată-te norocul! uitasem (scoate din buzunar o sticlă de spiţărie şi o dă avocatului). Anghelica! teribilă pentru stomac şi… (râzând, s-apropie de urechea avocatului şi, făcându-i cu ochiul,

şopteşte o vorbă, apoi iar cu degetul ud). Parol! Să mor! e lucru mare!

AVOCATUL (către Lae). – „Domnule Preşedinte… subsemnaţii…” numele d-tale întreg…

(Avocatul şade, la spatele scriitorului, aproape de tot de tânăra clientă, şi dictează petiţia, pe când părintele Petcu bate un ţâr, iar cocoana Tarsiţa aprinde o ţigaretă militară.)

BORIS SARAFOFF…!

Pe vremea conflictului româno-bulgar…

La cunoscuta ospătarie Enache, în compartimentul popular, unde unele feluri de bucate se servesc şi cu jumătatea de porţie, se află, către ora două după amiazi – ora la care toată lumea de rând a plecat de la dejun – o companie de patru tineri, urmând o dispută destul de animată.

Cine sunt aceşti tineri?

Asta puţin importă. Să zicem că-i cheamă A, B, C şi D.

Ce sunt aceşti tineri?

Asta importă mai mult, şi asta o s-o înţelegem dacă vom urma cu atenţie călduroasa lor dispută…

Să ascultăm…

A. (către D.): Poftim! două fără douăzeci-şi-cinci! Unde e…?

D. (foarte îngrijat): Ştiu eu?… În orice caz, nu stric eu!

A. (către D.): Da cine? eu…?

B. (către D.): Dumneata strici, fireşte! Daca nu erai dumneata, nu-i perdeam urma! nu ne scăpa aşa!

C. (către D.): Dacă dumneata nu te simţeai capabil să-i aduci negreşit, de ce te-ai băgat?

D.: Domnilor, eu vă spun că vine, mi-a zis că vine, dar că nu ne mai spune nimic. I-am promis pe parola de onoare că nu-l mai întreb nimic, şi mi-a promis negreşit să dejuneze aci cu noi: trebuie să vie! peste putinţă să nu vie!… Câte ceasuri sunt?

C.: Două fără douăzeci!… (dezolat): Nu mai vine!

A. şi B. (dezolaţi):

— Nu mai vine!

C. (către D.): Pentru ce n-ai stat la uşă, să-l iei în trăsură când a ieşit?

D. (dezolat): Am stat… la uşa dinspre Doamna Bălaşa, pe unde iese totdeauna…

B.: Ei?

D.: Am stat până la unu… A-nceput ploaia… Am reintrat în palat, l-am căutat în biuroul lui… Plecase…!

A.: Ieşise pe uşa principală dinspre cheiul Dâmboviţii!

B. (către D.):

— Vezi că eşti zevzec?

D.: De ce, domnule!

B.: Fiindcă trebuia să bănuieşti că-ţi poate scăpa… De ce l-ai aşteptat la uşa palatului? Nu ştiai că palatul mai are şi alte ieşiri? Trebuia să-l aştepţi la uşa cabinetului când iese… Ai văzut cum ţi-a tras chiulul?

Oricine înţelege, crez, din această fierbinte convorbire, că cei patru tineri nu pot fi decât nişte infatigabili reporteri de ziar, şi că persoana căreia i-au pierdut urma, fiindcă a ştiut să le scape cu atâta dibăcie, nu poate fi altul decât inteligentul jude de instrucţie de pe lângă onor. trib. Ilfov, simpaticul meu amic J. Th. Florescu care a mandat şi ordonat tuturor agenţilor forţei publice să-i aducă, de unde or şti, pe numiţii Boris Sarafoff, Vladimir Kovaceff, D. Davidoff, D. Troleff, D. Iconomoff şi Al. Burlacoff, pentru a fi ascultaţi asupra inculpărilor ce li se aduc pentru faptele prevăzute şi penate de art. 47 combinat cu art. 226 şi 332 din cod. pen.!

Dar până să execute agenţii forţei publice ordinul neobositului jude de instrucţie, să urmăm a asculta disputa tinerilor reporteri…

C.: Domnilor, ora este două fără un sfert… Crez că e de prisos să mai aşteptăm… (Cu ironie): Să mulţumim amicului D. de inteligenţa cu care a ştiut să conducă urmărirea omului nostru şi să mergem să ne vedem de treburi.

A. şi B. (cu mult sarcasm către D.): Mersi, monşer…

D.: Dar…

Toţi ceilalţi trei.: Mersi, monşer, şi la revedere…

Zicând acestea, pornesc să iasă. Dar D., atins până-n suflet de maliţiozitatea confraţilor, li se pune în cale şi, emoţionat, după ce a făcut, încruntându-şi fruntea, apel la o inspiraţie, le zice cu un ton suprem:

— Domnilor! un moment!… Ştiu unde este!… Câte ceasuri sunt?

— Două fără zece.

— Staţi aci! Vă conjur să mă aşteptaţi o jumătate de oră… Dacă la două şi douăzeci nu sunt cu el aici, atunci… vă dau voie să nu mă mai stimaţi… Mă duc! Vi-l aduc! Trebuie să vi-l aduc!

Şi zicând acestea, omul rănit de sarcasmul confraţilor şi iritat de chiulul fugarului urmărit, a pornit ca glonţul unui anarchist.

Deşi sceptici în privinţa rezultatului promis cu atâta avânt, cei trei confraţi se hotărăsc să aştepte, şi, pentru a scurta chinul aşteptării, comandă o semibaterie cu sifon. Dar n-apucă să vină băiatul, şi o birjă, cu coşul ridicat şi cu burduful tras, se opreşte din goana mare dinaintea ospătăriei.

Un moment, birjarul, un muscal, vorbeşte cu muşteriul, apoi desprinde burduful. Muşteriul se dă jos şi intră în compartimentul popular al ospătăriei. Muscalul a şi plecat.

Muşteriul cel nou este un om înalt şi bine făcut; ochi pătrunzători; fruntea mică, încadrată într-un păr aspru şi des, de culoare castanie bătând în roşcat ruginiu; bărbia şi buza încadrate asemenea în nişte mustăţi şi o barbă de acelaşi fel şi aceeaşi culoare. E îmbrăcat într-un chip neobişnuit în oraşele europene – haine de dimie groasă, tivite cu şiret de lână, dar croite tot nemţeşte, însă cam nepotrivite pe trup; pe d-asupra un fel de ipingea de aba pentru vreme rea; în cap, o şapcă de plisă neagră cu cozoroc de piele, cum sunt şepcile birjereşti; în picioare,

cizme mari, răspândind mirosul caracteristic al iuftului rusesc îngrijit cu untură de peşte.

Acest tip exotic, de o înfăţişare foarte hotărâtă şi energică, atrage fireşte atenţia de Argus a celor trei tineri confraţi, care-şi schimbă, ca nişte fulgere, priviri arzătoare de mirare şi curiozitate. Tipul se duce la o masă mai departe de ei, lângă fereastră, trage cu precauţie perdeluţa – care, în compartimentul unde se servesc unele feluri de mâncare şi cu jumătatea de porţie, stă totdeauna dată la o parte – şi dă să se aşeze pe scaun. În mişcarea ce face ca să-şi ridice vingherca – de la spate aşezându-se, îi cade din buzunar, făcând mult zgomot, un revolver de calibru mare, ca revolverele milităreşti, împreună cu o cartă de vizită. Vădit contrariat de aceasta şi neputându-şi îneca o exclamaţie de necaz, s-apleacă, ia repede arma şi o pune la loc în buzunar. Apoi bate tare în masă.

Băiatul intră cu semi-bateria comandată de cei trei confraţi, le-o aşează pe un scaun şi trece la noul sosit.

— Listî! zice tipul cu tonul aspru şi cu un pronunţat accent străin.

Băiatul dă lista.

— Ţuicî şi ciorbî, schimbè şi ărdei! comandă tipul.

Cei trei confraţi privesc aiuriţi pe când tipul, ca şi cum ar pricepe că este obiectul celei mai diabolice scrutări, îşi mută scaunul, întorcându-le spatele.

— Carta de vizită a rămas jos! şopteşte unul dintre confraţi. Uite, jos! între piciorul scaunului, la stânga, şi între piciorul mesei, la picioarele lui…

În adevăr, tipul, grăbindu-se să-şi ridice arma, a uitat carta de vizită.

— Ce-i de făcut, să punem mâna pe ea?

— Bine, să-i fie lui d. judecător! Vezi? daca nu fugea de noi şi venea să dejunăm împreună!… Vezi ce a pierdut!

— Şi dobitocul de D… aleargă cine ştie pe unde după dumnealui!

— Atât mai rău pentru ei! şi atât mai bine pentru noi!

— Ce-i de făcut?
— Ce-i de făcut?
— Ce-i de facut?
Toate aceste replici se urmează pe şoptite foarte repede, pe când tipul, care şi-a mâncat ciorba de schimbea, comandă:
— Vărzî! porţii măre, mî! Şi ărdei şi vin!
— Şi pe urmă? – întrebă băiatul.
— Pî urmă, fleicî şi ărdei!
Până să execute băiatul comanda, tipul se scoală de la masa lui şi, cu mâinile la spate, se duce să se uite la reclama ilustrată, atârnată pe peretele dimpotrivă. Unul dintre confraţi se scoală şi se repede spre masa de la care s-a ridicat tipul; dar tipul iute se întoarce la loc, îl ajunge la masă, tocmai când vrea să s-aplece spre piciorul din stânga al scaunului, şi-l împinge binişor, dar cu destulă putere, la o parte. N-a trebuit mai mult decât trei-patru secunde, ca să săvârşească această manoperă. Tipul se aşează la loc pe scaunul lui, de astă dată cu mai multă precauţie ca întâia oară, iar tânărul ziarist merge să facă asemenea la masa lui. De astă dată cartea de vizită nu se mai vede; a dispărut sub talpa ciobotei din stânga a stăpânului ei. Confraţii îşi muşcă buzele.
— Să dăm ştire poliţiei!
— N-am făcut nimic!… Trebuie să ştim noi mai întâi cine e tipul ăsta. Dacă este ce bănuiesc eu, apoi atunci captura lui s-o facem noi… Şi atunci să poftească iar d. judecător să ne mai facă fasoane!
— Unde dracu e dobitocul de D…?
— E două şi jumătate…
— Crezi că mai vine?… E ruşine să se-ntoarcă singur… Pe când şoptesc acestea tinerii noştri, tipul se scoală şi trecând pe lângă ei, cu capu-ntors fără să-i privească, iese, cine ştie pentru ce, pe uscioara care duce în dosul ospătăriei. A ieşit urmărit de privirile celor trei confraţi, şi n-a apucat să se-nchiză bine uscioara după el, şi toţi trei au dat să se

repează la piciorul stâng al scaunului… Nenorocire! Carta de vizită lipseşte din locul ştiut.

— I s-a lipit de talpa cizmei! zice unul dezolat.

Şi toţi se-ntorc în loc, şi toţi dau un ţipat de triumf… În adevăr, carta s-a lipit de talpa cizmei; dar cizma trecând pragul uscioarei, carta s-a dezlipit. Este colo jos, murdărita de noroiul de pe talpă, dar sclipind totuşi ca un soare strălucitor. O ridică şi – ce citesc?

Boris Sarafoff, président de Comité macédo-andrianopolitain, Grand Maître etc. etc.

El! Boris Sarafoff! la Bucureşti! Boris Sarafoff!

— Boris Sarafoff trebuie prins! prins de noi!

Cât e de scurtă viaţa omului, progresul n-ar fi fost posibil, dacă omul n-ar fi avut darul să înveţe din păţeala altuia, să se folosească de experienţa aproapelui său. Astfel o amintire trecu ca un fulger prin mintea celor trei tineri confraţi: cum scăpase judecătorul de instrucţie din mâinile amicului lor D?… foarte simplu: pe când D… îl pândea, de bună credinţă, la o uşă de ieşire a palatului, d. judecător ieşise pe alta. Dar dacă D… ar fi avut inspiraţia să-l pândească la uşa de ieşire a cabinetului, pe d. judecator, aşa e că nu-i putea scăpa? Prin urmare: numai o uşă de ieşire are ospătăria Enache? Nu! are trei. Care va să zică, dacă, pe când dânşii îl aşteaptă pe Sarafoff în compartimentul unde se servesc unele mâncări şi cu jumătatea de porţie, îi vine numitului Sarafoff inspiraţia să plece pe altă ieşire?

— Dar nu şi-a terminat dejunul… A comandat o fleică…

— Ce-are a face! A simţit că e bănuit şi fireşte a renunţat la fleică.

— Dar cum să plece? nu şi-a plătit socoteala…

— Ba ce! un asasin să mai aibă aşa scrupuluri…

— Dar ipingeaua şi-a lăsat-o-n cui… trebuie să vie să-şi ia ipingeaua! mai ales că afară e o ploaie teribilă.

— Aş! un om aşa de îndrăzneţ ca Sarafoff are să se teamă de ploaie! vezi bine!

Se-nţelege că toate aceste raţionamente, pentru care mie-mi trebuiesc atâtea cuvinte greoaie, s-au săvârşit într-o clipă printr-o schimbare de priviri – tot aşa, într-o noapte adâncă la sclipirea fulgerului se vede o cale limpede. Nu e vreme de gândit prea mult! Cei trei confraţi ies pe urmele lui Sarafoff, trec pe lângă „bucătăria ospătăriei şi merg spre fund să se pună de-aproape la pândă. La zgomotul paşilor lor, răspunde o tuse înfundată: Sarafoff n-a scăpat! Sarafoff este acolo! Îi aşteaptă…

— Dar dacă sparge zidul şi iese prin curtea de-alături?… şopteşte unul.

— Mai aşteptăm câteva momente şi, dacă nu iese, spargem uşa, intrăm după el şi-l scoatem de urechi afară!

Sarafoff nici gând n-a avut să fugă… Apare foarte liniştit… Cu aceasta îşi susţine totdeauna prestigiul un om reputat îndrăzneţ – cu liniştea. La înfăţişarea lui Sarafoff, care ţinea mâna dreaptă în buzunarul unde e revolverul, cei trei confraţi fac un pas înapoi; el înaintează un pas; ei fac doi înapoi; el doi, ei trei… Aceasta nu doar de laşitate… E o tactică prudentă: vor să-l înconjure, să-i ia orice posibilitate de mişcare, să-i taie toate ieşirile. Astfel unul merge la portiţa gangului de serviciu, altul la uşa compartimentului celui mare, şi celălalt la uşa compartimentului unde Sarafoff s-a întors, s-a reaşezat la masă şi continuă să dejuneze cu liniştea celei mai nevinovate conştiinţe. A! criminalul! Dar de data aceasta nu mai scapă! El va fi prins de cei trei bravi jurnalişti, care-l vor da pe mâna justiţiei implacabile şi incapabile a-l apuca fără ajutorul lor. Şi cu această ocaziune, se va vedea odată mai mult cât se poate câştiga când totul merge după principiul aşa-numitului „schimb de bune proceduri”. Dacă în trista afacere bulgaro-macedo-română, justiţia a făcut colosale servicii presei, apoi, în schimb, presa, prin cei trei valoroşi membri ai ei, va fi făcut un serviciu imens justiţiei, dându-i în mână pe numitul Boris Sarafoff, creierul şi sufletul infernalului complot bulgar, pentru a fi ascultat asupra inculpărilor ce i se aduc pentru

faptele prevăzute şi penate de art. 47 combinat cu art. 226 şi 332 din cod. pen.

Sarafoff a terminat dejunul şi a plătit socoteala. După reverenţele ce i le face băiatul care a primit plata, se poate crede că Sarafoff a fost galantom şi a dat un bun bacşiş. Tânărul reporter care stă la pândă simte un fior: Sarafoff s-a ridicat de pe scaun… Desigur vrea să plece… A sosit deci momentul suprem. Dacă asasinul, văzându-se în faţa primejdiei de a fi prins, în desperarea lui, trage?… Un aşa om e capabil de orice! Dar prima emoţie trece: tânărul vede că Sarafoff n-are deloc intenţia să plece, şi mai observă că bulgarul n-are câtuşi de puţin aerul că ar lua seama la dânsul.

Sarafoff s-a ridicat de la masă şi se plimbă de colo până colo, parcă ar aştepta pe cineva! Asta ar fi şi mai frumos! Ar avea haz să fie aci, la Enache, convocat comitetul macedo-andrinopolitan.

— Să aşteptăm dar! îşi zise tânărul.

Câteva momente se petrec fără ca să se schimbe ceva, material sau psihic, în situaţiunea aceasta aşa de încordată. Dar o birjă se opreşte dinaintea ospătăriei, şi din birjă se coboară tânărul D… care a alergat până acuma după judecătorul de instrucţie. Confratele din uşă îl întâmpină, şi cu tonul înecat:

— Ci, haide, nene, odată! pentru numele lui Dumnezeu! unde umbli? Aşa e că nu l-ai găsit?

— Nu, monşer, am umblat ca un nebun peste tot; imposibil ca să-l găsesc, parcă s-a ascuns în pământ!

— Puţin ne pasă acuma de dumnealui!… Uite-te bine la omul acesta!

Şi, zicând astea, arătă pe bulgarul care, cu mâinile la spate, se uita la reclama ilustrată din perete.

— Un bulgar, probabil!

— Da, un bulgar… Ştii anume cine?

— Cine?

Drept răspuns confratele arată foarte discret carta de vizită plină de noroi. D… dă un ţipăt!… Bulgarul n-aude-n-a-vede. Se întoarce în loc şi urmează să se plimbe cu mâinile la spate de colo, până colo…

— Ce facem? întrebă D… uimit.

— II pândim aci.

— II denunţăm poliţiei.

— Peste putinţă! Ai răbdare… Trebuie să avem răbdare… Sarafoff, aşteaptă aici pe Kovaceff, Davidoff, Troleff, Iconomoff şi Burlacoff…

— De unde ştii?

— Ce-ţi pasă?! Aici e convocat comitetul macedo-andrinopolitan… Trebuie să-i prindem pe toţi… Dacă dăm acum alarma stricăm tot! Trebuie s-avem rabdare!

— Dar ceilalţi unde sunt?

— Membrii comitetului?

— Nu! băieţii noştri.

— Sunt la posturile lor. Noi nu suntem zevzeci ca dumneata să lăsăm ieşirile neocupate.

Până să protesteze D… contra acestei răutăţi, o altă birjă se opreşte în faţa ospătăriei; este muscalul care l-a adus aci adineaori pe presidentul comitetului macedo-andrinopolitan. Un tip absolut bulgăresc coboară şi intră…

— Kovaceff! şopteşte tânărul confrate către D… Kovaceff se apropie cu mult respect de Sarafoff şi-i spune foarte încet ceva la ureche.

— Trebuie să pice şi ceilalţi! şopteşte tânărul jurnalist.

Dar Kovaceff ia ipingeaua din cuier şi o ţine lui Sarafoff, care o îmbracă pe mâneci.

— Vor să plece!

— Pleacă!

— Opriţi-vă, asasinilor! strigă ce doi confraţi tăindu-le drumul spre uşă.

Dar asasinii îndrăzneţi îl împing, făcându-şi loc de trecere.

— Săriţi! Asasinii! Sarafoff! Kovaceff!

Ceilalţi doi confraţi aleargă la acest zgomot, urmaţi de toţi băieţii de la Enache. Însă, până să sosească toţi, Sarafoff şi Kovaceff au biruit şi au reuşit să ajunga la trăsura lor… În luptă, Sarafoff şi-a pierdut peruca şi, punând un picior pe scăriţa trăsurii, când vor toţi să-l înhaţe, îşi smulge barba.

Toată lumea rămâne trăsnită.

Cine?… Cine?… Cine e Sarafoff?!

Este inteligentul judecător de instrucţie, care ştie să scape cu atâta dibăcie de urmăririle reporterilor! este simpaticul nostru amic J. Th. Florescu, care a mandat şi ordonat etc. etc.

Dar Kovaceff?

Grefierul lui Sarafoff.

Profitând de aiurirea urmăritorilor săi, Sarafoff s-a suit cu Kovaceff în birjă şi strigă muscalului:

— Mână iute, gaspadin!

Birja porneşte în goană… Tânărul D., se acaţă ca ştrengarii de la mahala dinapoia trăsurii.

— Dă cu biciul dindărăt! strigă Kovaceff.

SFÂRŞIT

[1]…de la pahar la gură… (fr.).